

Anni Montaña

**MEDIAKASVATUSYHTEISTYÖN TUKEMINEN HAAPAJÄRVEN
VARHAISKASVATUKSESSA**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaaliala
Lokakuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Lokakuu 2020	Tekijä/tekijät Anni Montaño
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi MEDIKASVATUSYHTEISTYÖN TUKEMINEN HAAPAJÄRVEN VARHAISKASVATUKSESSA		
Työn ohjaaja Pirjo Forss-Pennanen		Sivumäärä 36 + 4
Työelämäohjaaja Anu Ekman		
<p>Opinnäytetyöni tehtiin yhteistyössä Päiväkoti Satakielen ja Päiväkoti Kartanon kanssa. Tarkoituksena oli selvittää, millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä mediakasvatusyhteistyössä ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi siinä olla. Lisäksi selvitettiin varhaiskasvattajan näkökulmasta, millaisia kokemuksia mediankäyttö tuo lasten arkeen. Opinnäytetyöni tavoitteena oli mediakasvatusyhteistyön tukeminen yhteistyöpäiväkodeissa.</p> <p>Mediakasvatusyhteistyö on aiheena ajankohtainen. Media on tänä päivänä keskeisessä roolissa perheiden arjessa. Lapsi kasvaa mediakulttuurissa, joka on lapselle keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö. Mediakasvatuksen tutkimuksellinen toiminta on lisääntynyt viime vuosina. Median nopea kehittyminen tekee kuitenkin tutkimustiedosta helposti vanhenevaa. Huomionarvoista on, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittaa kasvattajia toteuttamaan mediakasvatusta.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista lähestymistapaa. Aineisto kerättiin haastattelemalla neljää varhaiskasvatuksen opettajaa. Opinnäytetyö tuotti monipuolisesti tietoa mediakasvatusyhteistyöstä. Tuloksista kävi ilmi, että yhteistyöpäiväkotien varhaiskasvatushenkilöstöllä on halua kehittää päiväkodeissa toteutettavaa mediakasvatusta. Keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että mediakasvatuksen kehittämisen edellytyksenä on toimiva yhteistyö huoltajien kanssa. Opinnäytetyön tulosten pohjalta luotiin vanhemmille jaettava mediankäytön opas, jonka tehtävänä on tukea mediakasvatusyhteistyötä jakamalla tietoa, herättämällä keskustelua ja tarjoamalla vanhemmille osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatusyhteistyössä.</p>		
Asiasanat Kasvatusyhteistyö, mediakasvatus, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date October 2020	Author Anni Montaña
Degree programme Degree programme of Social Services		
Name of thesis SUPPORTING PARENTAL PARTNERSHIP IN MEDIA EDUCATION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN HAAPAJÄRVI		
Instructor Pirjo Forss-Pennanen	Pages 36+ 4	
Supervisor Anu Ekman		
<p>The thesis was done in collaboration with the kindergarten Satakieli and the kindergarten Kartano. The aim of the thesis was to support parental partnership in media education in the kindergartens. The aim was to find out what themes emerge in the media education with the parents and how parents can get involved in the media education. In addition, from the perspective of the early childhood educators, experiences that media use brings to children's daily lives were studied.</p> <p>Supporting parental partnership in media education is a current topic, as the media plays a key role in daily lives of the families today. A child's growth takes place in media culture, which is a key operating and learning environment for the child. The research activity of media education has increased in recent years. However, the media is evolving rapidly, making research data rapidly obsolete. It is noteworthy that the principles of the Early Childhood Education Plan oblige educators to implement media education.</p> <p>A qualitative approach was used in the thesis. The data of the thesis was collected by interviewing four early childhood education teachers. The thesis produced a wide range of information about media education cooperation. The data revealed that the early childhood education staff of Haapajärvi has a desire to develop parental partnership in media education in kindergartens. The main conclusion is that a condition for the development of media education is effective cooperation with guardians. Based on the results of the thesis, a media guide was created for parents, to support parental partnership by sharing information, rising conversation and offering parents opportunities to participate in media education.</p>		

Key words

Early childhood education, media education, parental partnership

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 MEDIA-KÄSITTEEN MÄÄRITTELYÄ	3
3 MEDIAKULTTUURISSA KASVAMINEN	4
4 MEDIAN VAIKUTUKSET LAPSEEN	6
4.1 Median vaikutus lapsen oppimiseen	6
4.2 Median vaikutus lapsen tunne-elämään ja kokemuksiin.....	7
4.3 Median vaikutus lapsen asenteisiin ja arvoihin	8
4.4 Mainonnan ja markkinoinnin vaikutus lapseen	8
4.5 Median vaikutus lapsen yksityisyyden suojaan	9
4.6 Median vaikutus lapsen terveyteen	9
5 VANHEMPI MEDIKASVATTAJANA	11
6 MEDIKASVATUS VARHAISKASVATUSTYÖSSÄ	13
6.1 Mediakasvatus varhaiskasvatuksen perusteissa	14
6.2 Kasvattajan rooli mediakasvatuksessa	15
7 VARHAISKASVATUKSEN JA KOTIEN MEDIKASVATUSYHTEISTYÖ	16
8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	17
8.1 Aiempia tutkimuksia.....	18
8.2 Opinnäytetyön menetelmävalinnat.....	19
8.2.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen lähestymistapa.....	19
8.2.2 Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmä.....	20
8.2.3 Haastattelun emansipatorisuus haastateltavien näkökulmasta.....	21
8.2.4 Opinnäytetyön aineiston käsittely ja analysointi	22
8.2.5 Tutkimuksen luotettavuus.....	22
8.2.6 Opinnäytetyön eettisyys.....	23
9 OPINNÄYTETYÖN HAASTATTELUN TULOKSET	25
9.1 Mediankäytön näkyminen lasten arjessa	25
9.2 Vanhempien kanssa tehtävässä mediakasvatusyhteistyössä esiin nousevat teemat	26
9.3 Vanhempien mahdollisuudet yhteistyöhön osallistumisessa	28
10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
11 OPPIAN TYÖSTÄMINEN	32
12 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTIA	34
LÄHTEET	37

LIITTEET

LIITE 1. Tutkimuslupa

LIITE 2. Teemahaastattelurunko ja saatekirje

LIITE 3. Esimerkkitaulukko aineiston analyysistä

LIITE 4. Mediankäytön opas

KUVIOT

KUVIO 1. Opinnäytetyön aikataulu 5

1 JOHDANTO

Media on keskeisessä roolissa lasten arjessa. Lapset kasvavat mediankäyttäjiksi, jotka hyödyntävät median tarjoamia mahdollisuuksia monin eri tavoin. Lapsen mediaan tutustuminen alkaa esimerkiksi äänien, kuvien, satujen ja elokuvien tarkastelusta. Pian mediasisällöt ja -välineet alkavat näkyä lapsen leikeissä, puheessa ja sosiaalisissa suhteissa. Lasten mediakulttuurissa kasvaminen näkyy myös varhaiskasvatuksen arjessa. Mediakulttuuri on lapselle keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö, jossa lapsi viihtyy, oppii ja on sosiaalisessa kanssakäymisessä. Mediakulttuurin rajaaminen virallisen oppimisympäristön ulkopuolelle ei ole mahdollista eikä tarpeen. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 6.)

Elämän digitalisoituminen mietityttää vanhempia. Digitalisaatio on tuonut uusia mahdollisuuksia perheille ja lapsille, mutta samalla se on luonut myös haasteita. Vanhempia mietityttävät mediankäyttöön kuuluva aika sekä median haitalliset sisällöt ja sen tuomat turvallisuusuhat. Älylaitteisiin on mahdollista hankkia erilaisia estoja ja rajoituksia. Niiden ohella aikuisen mukana olo lasten mediahetkissä on kuitenkin hyvin tärkeää. (Irisvik & Utriainen 2017, 83.)

Suoritin opintoihini liittyvät työharjoittelujaksot Haapajärvellä Päiväkoti Satakielessä ja Päiväkoti Kartanossa. Työharjoittelujaksojeni ja päiväkodeissa tekemieni sijaisuuksien aikana olen saanut sekä varhaiskasvatushenkilöstöltä että vanhemmilta runsaasti viestiä siitä, että vanhempien kanssa toteutettavaan kasvatusyhteistyöhön tarvittaisiin mediakasvatuksen osalta tukea. Vanhemmilla ja kasvattajilla voi olla hyvin erilaisia kokemuksia mediasta. Myös asenteet mediaa kohtaan vaihtelevat. Vaikka verkossa on runsaasti erilaisia mediakasvatusoppaita, ei oikeanlaisen informaation löytäminen ole aina helppoa. On myös hyvä huomata, että kaikilla huoltajilla ei ole samanlaisia resursseja tiedon etsimiseen. Kevään 2020 aikana keskustelin päiväkodin johtajan kanssa mediakasvatusyhteistyön haasteista. Keskustelujen pohjalta syntyi idea selvitystyöstä ja räätälöidyn oppaan työstämisestä. Työelämän selkeä tarve sekä henkilökohtainen mielenkiintoni aihetta kohtaan on toiminut opinnäytetyöni idean innoittajana.

Opinnäytetyöni tavoite oli tukea mediakasvatusyhteistyötä Päiväkoti Satakielessä ja Päiväkoti Kartanossa. Tarkoitus oli selvittää, millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä mediakas-

vatusyhteistyössä ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi siinä olla. Lisäksi selvitettiin varhaiskasvattajan näkökulmasta, millaisia kokemuksia mediankäyttö tuo lasten arkeen. Opin- näytetyön tulosten pohjalta luotiin vanhemmille jaettava mediankäytön opas, jonka tehtävänä on tukea mediakasvatusyhteistyötä jakamalla tietoa, herättämällä keskustelua ja tarjoamalla vanhemmille osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatusyhteistyössä.

2 MEDIA-KÄSITTEEN MÄÄRITTELYÄ

Media-sanan alkujuuret juontavat latinan kielen medium-terminiin, joka tarkoittaa keskellä tai välissä olevaa. Media liittyy siis erilaisiin viestinnän muotoihin sekä ihmisten tai ryhmien väliseen vuorovaikutukseen. (Mediataitokoulu 2015.) Medialla viitataan yleensä välineisiin, joilla voi lähettää ja vastaanottaa viestejä sekä sisältöihin ja käytänteisiin, jotka ovat muodostuneet välineiden ympärille (Yle 2007). Media voi viitata myös media-alaan ja sen piirissä yhteiskunnallisesti toimiviin organisaatioihin. (Mediataitokoulu 2015.)

Perinteiset joukkotiedotusvälineet, kuten kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, televisio sekä radio ovat mediavälineitä. Näiden lisäksi esimerkiksi musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit, tabletit, e-lukulaitteet, tietokoneet, kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet voidaan luokitella mediavälineiksi. Mediasisältöihin kuuluvat kaikki mediavälineillä tuotettavat, käytettävät, välitettävät ja hyödynnettävät mediaesitykset. Mediaesitysten kirjo on laaja. Niihin voivat kuulua niin elokuvat, valokuvat, televisio-ohjelmat, pelit, radio-ohjelmat, artikkelit, keskustelupalstojen viestit, uutiset kuin blogit ja vlogit. (Mediataitokoulu 2015.) Perinteisestä ja uudesta mediasta puhutaan toisinaan erillisinä asioina. Uudelle medialle ominaisina piirteinä voidaan nähdä vuorovaikutteisuus ja digitaalisuus. Perinteisen ja uuden median raja on kuitenkin hämärtyvässä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että uudet mediat saattavat hyödyntää vanhojen sisältöä ja esitysmuotoa. (Yle 2007.)

Jokaisella ihmisellä on oma tapansa käyttää medioita. Yksilön mediamaiseman muotoutumiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten kulttuuri, mahdollisuudet päästä käsiksi mediavälineisiin sekä rajoitukset ja taloudelliset tekijät. Erilaiset kiinnostuksen kohteet, harrastukset ja työt sekä läheisten ihmisten mediankäyttö ovat myös keskeisiä tekijöitä. Mediamaisemaa voidaan ajatella myös laajemmassa mittakaavassa. Tästä esimerkkinä voidaan mainita kulttuuristen ja sosiaalisten ryhmien erilaiset tavat käyttää mediaa. Median käytössä voidaan myös havaita laajempia kehityskulkuja, kuten mobiilin mediankäytön yleistyminen, digitaalisen median merkityksen kasvu ja perinteisten medioiden muokkautuminen vastaamaan nykypäivän tarpeita. (Mediataitokoulu 2015.)

3 MEDIAKULTTUURISSA KASVAMINEN

Mediakulttuurilla tarkoitetaan yleisesti kulttuuria, joka muuttuu yhä mediavälitteisemmäksi. Mediakulttuurissa median asema on korostunut ihmisten kokemusten muodostumisessa ja ihmisten keskinäisessä viestinnässä käytetään runsaasti erilaisia medioita. Kulttuuristen merkitysten ja sosiaalisten käytänteiden lisäksi mediakulttuurilla viitataan kulttuurin tekemisen välineisiin, kuten laitteisiin, esineisiin ja tavaroihin. Mediakulttuurin vaikutteet muokkaavat lapsen ymmärrystä maailmasta ja hänen tapansa olla maailmassa. Medioiden kautta lapsen kokemusmaailmaan välittyy paljon sellaista, mitä hänen kasvuympäristössään ei ole. Aikuisten tulisi olla sensitiivisiä sille, millaisia vaikutteita mediakulttuuri tarjoilee lasten kasvuun ja kehitykseen. (Valkonen 2018, 21.)

Lapsi on aktiivinen ympäristönsä tarkkailija heti syntymästään lähtien. Havainnoimalla ympäristöönsä lapsi tulee tietoiseksi median välittämistä toiminnan mahdollisuuksista jo varhain. Lapselle muodostuu käsitys siitä, millainen rooli medialla on perheen arjessa. (Valkonen 2018, 21.) Lapsen tarkka havainnointi voi yllättää vanhemmat: leikki-ikäiset lapset saattavat esimerkiksi osata mediankäytön rajamiseksi asetettuja salasanoja. Pelkkä kuvanlukutaito voi avata mahdollisuuden monenlaisten mediasisältöjen avaamiseen. (Chaudron 2015, 15.) Lapsen oma mediasuhde muodostuu mielenkiinnon kohteita jakamalla, pelaamalla, leikkimällä ja käsittelemällä median synnyttämiä kokemuksia yhdessä. Perheenjäsenten vaikutus pienen lapsen mediasuhteen muodostumisessa on keskeinen. (Valkonen 2018, 21.)

Alle 1-vuotiaiden lasten median käyttö on aikuisten sekä vanhempien sisarusten median käytön seuraamista sekä musiikin, radion ja ääneen luettujen kirjojen kuuntelemista. Internetiin ja älylaitteiden käyttöön tutustuminen alkaa 1–3-vuotiaana ohjelmien katselulla ja puhelimilla tai tablet-tietokoneilla pelattavilla peleillä. Osa vierailee myös lapsille suunnatuilla puuha- ja pelisivustoilla. Huomionarvoista on, että kaikki vanhemmat eivät välttämättä miellä internetin kautta tapahtuvaa ohjelmien katsomista internetin käytöksi. (Suoninen 2013, 57-58.) Monissa tutkimuksissa on tullut ilmi, että etenkin kosketusnäyttölliset laitteet näyttävät lisäävän yhä nuorempien lasten itsenäistä internetin käyttöä (Valkonen 2018, 22). Lapsen kasvaessa medioiden käyttö lisääntyy ja säännöllistyy. Osa lapsista aloittaa säännöllisemmän digitaalisten pelien pelaamisen ja kännykän käytön. Lukeminen on edelleen vahvassa roolissa lasten elämässä. Iso osa lasten internetin käytöstä on ohjelmien katselua, mutta digitaalisten pelien pelaaminen internetissä lisääntyy lapsen kasvaessa. Lisäksi lapset käyttävät lapsille suunnattuja puuha- ja pelisivustoja. Pojat aloittavat digitaalisten pelien pelaamisen jonkin verran tyttöjä aikaisemmin. Vanhemmat tai koko perhe ovat lapsille mieluista mediankäyttöseuraa. Ohjelmia ja digitaalisia pelejä lapset

käyttävät kuitenkin myös yksin tai muiden lasten kanssa. Sen sijaan internetiä varhaiskasvatusikäiset lapset käyttävät useimmin aikuisen seurassa. (Suoninen 2013, 58–61.)

Kodeista löytyy tänä päivänä kattavasti erilaisia mediavälineitä. Lähes joka kodissa on televisio, tietokone, puhelin ja internetyhteys. Myös pelikonsolit ovat tavallisia. (Repo & Nätti 2015, 104.) Digitaalisista laitteista lapset suosivat tabletteja ja puhelimia. Tabletin etuna on suuri näyttö ja liikuteltavuus. Puhelin taas on laitteena hyvin monipuolinen. Sillä voi esimerkiksi pelata, katsella videoita ja ottaa kuvia. (Chaudron 2015, 8.)

Lasten digitaalisen median käyttö koostuu erilaisista asioista ja se vastaa erilaisiin tarpeisiin. Videoita ja digitaalisia pelejä käytetään niiden viihdyttävyyden vuoksi. Tämän tyyppinen media on usein helpoin ratkaisu lapsen kokemaan tylsyyteen. Lapset myös käyttävät mediaa oppimiseen ja informaation hankkimiseen. Tämä on kuitenkin usein aikuislähtöistä, mutta sen voidaan nähdä ruokkivan lapsen mielenkiintoa, mielikuvitusta ja luovuutta. Osalle lapsista digitaaliset välineet ovat keino luovuuden ilmaisussa. Heille aikuisen ohjaus ja asiantuntemus on tärkeää luovuuden toteuttamisessa. Lapset myös käyttävät digitaalisia välineitä sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Varhaiskasvatusikäisillä lapsilla tämä on kuitenkin harvinaisempaa ja yhteydenpito tapahtuu vanhempien valvonnassa esimerkiksi perheen yhteisen tilin kautta. (Chaudron 2015, 15.)

4 MEDIAN VAIKUTUKSET LAPSEEN

Lapsen yksilölliset mielenkiinnon kohteet ja tarpeet määrittävät lopulta sen, millaiseksi lapsen mediasuhde muodostuu. Tämä määrittää osaltaan myös sitä, millaisia vaikutuksia medialla on lapseen. Tähän vaikuttavat myös lapsen henkilökohtainen kypsyys ja muut yksilölliset tekijät sekä kulttuurinen ja sosiaalinen ympäristö. (Valkonen 2018, 22.) Lasten suojeleminen median haitallisilta vaikutuksilta on ammattikasvattajien ja vanhempien tehtävä. Etenkin alle 3-vuotiailla lapsilla liiallinen ärsyketulva voi vaikuttaa negatiivisesti lapsen kehittymiseen, tunne-elämään ja oppimiseen. (Salokoski & Mustonen 2007, 18.) Suojelullisesta näkökulmasta katsottuna on tärkeää, että aikuiset ovat läsnä lapsen käyttäessä mediaa ja että median sisällöistä keskustellaan lasten kanssa. On myös tärkeää muistaa noudattaa median käyttöön liittyviä ikärajoja. (Martsola & Mäkelä-Rönnholm 2006.) Ongelmallisena mediankäyttö voidaan nähdä silloin, kun se häiritsee lapsen muuta elämää, kuten terveyttä tai ihmissuhteita. Median vaikutuksia on perinteisesti tarkasteltu riskien ja haittojen kautta. Uudet teknologiset innovaatiot ovat kuitenkin muuttaneet näkökulmaa. Viestinnän nopeutuminen, oppimisen tehostuminen ja uuteen innostaminen luovat mahdollisuuksia myönteisille vaikutuksille. (Valkonen 2018, 25, 22.)

4.1 Median vaikutus lapsen oppimiseen

Media on hyvä oppimisen väline. Lapset, jotka kuluttavat runsaasti aikaa median parissa, omaksuvat myös paljon tietoa. Median sisällöt vaikuttavat kuitenkin siihen, onko oppiminen myönteistä vai kielteistä. Opetusohjelmien katsomisen on todettu parantavan lasten arvosanoja esimerkiksi matematiikassa ja äidinkielessä. Lisäksi niiden on havaittu vaikuttavan myös oppimismotivaatioon ja asenteisiin myönteisellä tavalla. Huomionarvoista on, että myös fiktiiviset mediasisällöt opettavat lapsia. Visuaalisten medioiden parissa lapsen oppiminen perustuu sekä visuaaliseen että auditiiviseen muistiin. Lapsen on helpompi ymmärtää sekä muistaa käsitelty informaatio silloin, kun sanallisen viestin vahvistajana on kuva. Tällöin oppiminen on tehokkaampaa. (Salokoski & Mustonen 2007, 31.) Erilaiset oppijat ja erityisen tuen tarpeessa olevat lapset ovat hyötyneet merkittävästi digitalisaatiosta. Älylaitteet ovat tuoneet on entistä enemmän mahdollisuuksia omaksua taitoja ja tietoa. (Irisvik & Utriainen 2017, 133–134.)

Älylaitteet tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia erilaisiin oppimistilanteisiin ja kokemuksiin. On kuitenkin tärkeää, että älylaitteiden parissa ei tehdä montaa asiaa rinnakkain. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kahta tietoisesti ajattelun prosessointia vaativaa asiaa ei voida suorittaa yhtä aikaa. Keskittymällä yhteen asiaan kerrallaan voidaan välttää lapsen kognitiivinen kuormittuminen. (Häkkinen 2019, 95.)

4.2 Median vaikutus lapsen tunne-elämään ja kokemuksiin

Mediankäyttöä määrittäviä tunnetekijöitä ovat elämysten tavoittelu ja tunteiden säätely. Medialta odotetaan viihdyttäviä, rentouttavia ja sopivasti jännittäviä kokemuksia. Toisinaan media voi kuitenkin tuoda myös ei-toivottuja vaikutuksia, kuten pelkoa, ahdistusta ja huolta. Turvattomuuden kokemus on vahvasti kytkeytynyt lapsen kehitykseen. Erityisesti kognitiivinen kypsyyden määrittää kokemuksen tulkintaa. Jotta viihteellisten tarinoiden seuraaminen olisi nautinnollista, lapsen tulisi kyetä heittäytyä mukaan tarinankulkuun. Tarvittaessa tarinan tapahtumiin olisi kuitenkin osattava kuroa etäisyyttä. (Valkonen 2018, 23.) Sadut ja median tarinat tukevat empatian kehitystä tarjoamalla samaistumiskohteita. Pieni lapsi samaistuu satujen ja median tarinoiden hahmoihin ja myötäelää heidän tunteitaan. Vaikka tunne-elämykset kehittävät tunteiden hallintaa, pientä lasta tulisi kuitenkin suojella liian ahdistavilta ja voimakkailta tunteilta. (Mustonen 2006, 16.)

Videopelien vaikutukset lapsen empatiakyvyn kehittymiseen ja aggressiivisuuteen herättävät aika ajoin keskustelua. Vaikka aiheesta on tehty paljon tutkimusta, ovat tulokset varsin ristiriitaisia. Voidaan kuitenkin sanoa, että ilman muita riskitekijöitä videopelit yksin eivät selitä lapsen aggressiivista käyttäytymistä. On hyvä huomata, että pelien vaikutukset eivät ole samanlaisia kaikille lapsille. Lapsen kehityksen kannalta on hyvä valita pelejä, jotka ovat sisällöltään myönteisiä ja yhteistyötä korostavia. On myös tärkeää olla kiinnostunut lapsen pelaamisesta. Lapsen kanssa on hyvä keskustella siitä, mitä peleissä tapahtuu sekä millaisia ajatuksia ja tunteita peli lapsessa herättää. (Saarikivi & Martikainen 2019, 35–39.)

4.3 Median vaikutus lapsen asenteisiin ja arvoihin

Median kautta lapsille välittyy monenlaisia toiminta- ja suhtautumistapoja, joilla on vaikutusta lapsen asenteisiin, arvoihin ja normeihin. Median kautta lapsen ajattelutapa voi rikastua ja lapsi voi omaksua monipuolisia toiminnan malleja. Mediankäyttö voi kuitenkin johtaa myös kaavamaiseen käyttäytymiseen, yksiulotteiseen ajatteluun ja vääristyneeseen näkemykseen todellisuudesta. (Valkonen 2018, 23–24.) Media muokkaa lasten käsityksiä erilaisista sosiaaliryhmistä sekä lapsista itsestään. Lapsille suunnatuissa peleissä ja ohjelmissa voi esiintyä kapeita sukupuolirooleja ja niihin liittyviä stereotyyppioita. Mediasta löytyy myös rasistisia elementtejä. (Salokoski & Mustonen 2007, 36–37.) Lapsen voi olla vaikeaa tunnistaa sukupuoli, yhteiskuntaluokkaan, ja etnisyyteen liittyvää vallankäyttöä. Lapsen aiemmat kokemukset, tiedon määrä ja aikuisten ohjaus vaikuttavat siihen, miten paljon mediasta heijastavat asenteet muokkaavat lapsen maailmankuvaa. (Valkonen 2018, 24.)

4.4 Mainonnan ja markkinoinnin vaikutus lapseen

Markkinointi ja muu kaupallinen vaikuttaminen ohjaavat lasten mieltymyksiä ja haluja. Digitaalisessa ympäristössä lapsi näkee erilaisten kaupallisten tuotteiden kuvia sekä pelaa ja leikkii niihin liittyvillä hahmoilla. Lapsi saa tuotteista positiivisia mielikuvia ja kokemuksia. Lapsi voi myös nähdä toisten lasten leikkivän tuotteilla. Perheissä lapsi ei yleensä tee ostopäätöksiä, mutta lapsen tahdolla on usein vaikutusta vanhempien tekemiin valintoihin. Vanhempien on hyvä tiedostaa, että mainostajat keräävät meistä tietoa verkkoon jättämiemme jälkien perusteella. Oma käyttäytymisemme vaikuttaa siis siihen, minkälaista kaupallista viestintää meihin kohdennetaan. (Mäntylä 2018, 82.) Varsinaisten tuotteiden lisäksi media tarjoaa lapsille identiteetin rakentamisen välineiksi erilaisia roolimalleja, jotka markkinoivat erilaisia trendejä ja tyyliä. (Valkonen 2018, 24.)

4.5 Median vaikutus lapsen yksityisyyden suojaan

Yksityisyyden suoja tarkoittaa oikeutta suojautua ulkopuoliselta tarkkailulta sekä päättää omien henkilötietojen käytöstä ja niiden jakamisesta (Valkonen 2018, 25). Lapsella on oikeus yksityisyyden suojaan. Päätösvalta alaikäistä koskevissa asioissa on lähtökohtaisesti lapsen huoltajalla. Lapsilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Perustuslaki 1999/731, § 6, § 10.) Lasten kuvien ja tietojen jakaminen verkossa vaatii siis harkintaa. Huomionarvoista on, että lasta koskevissa päätöksissä on aina ensimmäiseksi huomioitava lapsen etu (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991, 3 artikla).

4.6 Median vaikutus lapsen terveyteen

Mediankäytön haittoja voivat olla esimerkiksi niska- ja selkäsäryt sekä silmien väsyminen. Näiden haittojen takana ovat tavallisimmin pitkittynyt käyttö tai huono ergonomia. Median käytön on myös todettu olevan yhteydessä lasten vireystilaan ja väsymykseen. Pelaaminen on toimintana hyvin intensiivistä ja aivotoiminnallisesti virikkeellistä. Se kuluttaa jonkin verran fyysistä, mutta ennen kaikkea psyykkistä energiaa. Etenkin pitkittyneen pelituokion jälkeen virtuaaliset pelitilanteet jäävät ikään kuin päälle pelaajan aivoihin. Tämä saattaa näkyä pelaamisen jälkeisenä levottomana käytöksenä. Mediankäytön sekä liikkumattomuuden ja ylipainon välillä on myös todettu olevan yhteyksiä. Yhtenä vaikuttavana tekijänä ylipainon taustalla on vanhempien esimerkki mediankäytön ja herkuttelun yhdistämisestä. (Salokoski & Mustonen 2007, 69–71.)

Huomattava osa lapsista ei elä lasten liikuntasuosittelun mukaisesti. Lasten liikunnallisuuden lisääminen on kansanterveydellisestä näkökulmasta tärkeää. On hyvä huomata, että mediankäyttö voi myös lisätä lapsen liikunnallista aktiivisuutta. On olemassa digitaalisia pelejä, joita pelataan erilaisia kehon liikkeitä stimuloiden. Myös erilaiset sovellukset voivat innostaa lapsia liikkumaan. (Helajärvi, Kokko & Vasankari 2019, 109–111.)

Uni on lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta tärkeää. Mediankäyttö voi lyhentää lapsen yöunia. Älylaitteiden järkevä käyttö vaatii itsesäätelytaitoja, jotka pienellä lapsella eivät ole vielä kovin kehittyneet. Aikuisen rooli lapsen riittävän unen varmistajana on keskeinen. Ennen nukkumaanmenoa on hyvä välttää vireystilaa vahvistavia mediasisältöjä ja suodattaa älylaitteesta unen kannalta haitallinen sinivalo pois. Tähän on olemassa erilaisia sovelluksia. (Pesonen 2019, 43, 53.)

5 VANHEMPI MEDIKASVATTAJANA

Kuten aiemmista luvuista on käynyt ilmi, lapset kasvavat tänä päivänä alati muuttuvassa mediakulttuurissa ja medialla on lapsiin hyvin monenlaisia vaikutuksia. Pienen lapsen mediasuhdetta määrittävät ensisijaisesti vanhemmat ja sisarukset. Vaikka lapset ovatkin rohkeita ja taitavia medialaitteiden käyttäjiä, tarvitsevat he aikuisten tukea ja ohjausta mediankäyttöön. Vanhempien omat mediakokemukset ja asenteet vaikuttavat siihen, millaista mediakasvatusta he toteuttavat. Aikuisten tiedot lasten digitaalisista aktiviteeteista voivat olla rajallisia. Osa vanhemmista kaipaa tukea oman mediasuhteensa vahvistamiseen. Lapsen mediakulttuurin ilmiöihin tutustuminen on tärkeää ja sitä voi tehdä yhdessä lapsen kanssa. Tämä myös välittää lapselle viestin siitä, että hänen kiinnostuksen kohteensa ovat arvokkaita ja tärkeitä. (Mediakasvatusseura 2016, 7, 20.)

Useimmat vanhemmat näkevät digitalisaation hyödyllisenä. On kuitenkin niin, että toisinaan vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta ohjaavat pelot. (Chaudron 2015, 17.) Vanhemmat ovat usein huolissaan siitä, minkälaisia vaikutuksia medialla on lapseen. Suurimpia huolenaiheita ovat haitalliset mediasisällöt. Myös laitteiden parissa vietetty aika mietityttää vanhempia. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 25–26.) Pelkojen taustalla vaikuttavat vanhempien omat vaikeudet digitaalisten laitteiden käytössä. Vanhemmilla esiintyy myös vaikeutta hahmottaa, mitä kaikkea lapset pystyvät tekemään digitaalisilla laitteilla. (Chaudron 2015, 17, 123.)

Suurin osa vanhemmista ohjaa lastensa mediankäyttöä esimerkiksi rajoittamalla laitteiden parissa vietettyä aikaa. Perheiden sosioekonomisella asemalla on todettu olevan yhteyksiä mediankäytön rajoittamiseen. Digitaalisten laitteiden käyttö on rajoitetumpaa perheissä, joissa sosioekonominen asema on heikompi, kun taas korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevat vanhemmat useammin tukevat lapsiaan aktiiviseen laitteiden käyttöön ja näkevät ne oppimisen välineinä. Yksinhuoltajaperheissä on todettu esiintyvän muita perheitä enemmän rajoittamatonta median käyttöä, minkä taustalla on usein vanhemman tarve saada aikaa esimerkiksi kotitöiden tekemiseen. Osa vanhemmista sopii mediankäytön säännöistä yhdessä muiden vanhempien kanssa. (Chaudron 2015, 16, 123.)

Vanhemman oma esimerkki on mediakasvatuksessa keskeisessä roolissa. Vuorovaikutus lapsen kanssa on hyvin tärkeää. Tämän vuoksi aikuisen tulisi kiinnittää huomiota omaan mediankäyttöön ja siihen, miten mediankäyttö vaikuttaa vanhemman saatavilla oloon. (Irisvik & Utriainen 2017, 29–31.) Lapsi oppii vanhemmiltaan sosiaalisia normeja, kuten pyytämiseen ja pyyntöön vastaamisen käytänteitä. Normit auttavat lasta ennustamaan ja tulkitsemaan toisten toimintaa. Medialaitteiden läsnäolo perheissä voi rikkoa perinteisiä sääntöjä ja aiheuttaa vuorovaikutustilanteisiin monitulkintaisuutta ja epäselvyyttä. Lapsen sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittymisen kannalta olisi tärkeää, että käytänteistä pidettäisiin kiinni, vaikka medialaitteet olisivat läsnä perheen arjessa. Lapsen ei tulisi joutua kilpailemaan vanhemman huomiosta medialaitteen kanssa. (Mantere & Raudaskoski 2015, 226.)

On tärkeää muistaa, että parhaimmillaan mediankäyttö voi olla sosiaalista vuorovaikutusta ja se voi tarjota lapselle mahdollisuuden sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Mediankäyttö voi olla yhteinen jaettu kokemus ja laadukasta koko perheen yhdessäoloaika. (Stakes ja Opetusministeriö 2008, 1, 27.) Television katselun on todettu olevan edelleen ruokailun ohella keskeisimpiä perheenjäseniä yhteen tuovia asioita, vaikka sen osuus perheen yhteisestä ajasta onkin laskenut. Seurustelu ja kuulumisten vaihtaminen ovat yleisiä television katselun sivutoimintoja. (Repo & Nätti 2015, 129.)

6 MEDIKASVATUS VARHAISKASVATUSTYÖSSÄ

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuutta, jonka painotus on erityisesti pedagogiikassa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana kuten kerho- ja leikkitoimintana. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Huoltajat päättävät lapsensa varhaiskasvatukseen osallistumisesta. (Varhaiskasvatustilaki 540/2018, § 1–2.)

Mediakasvatus voidaan ymmärtää kasvatuksena mediakulttuuriin ja mediakulttuurissa. Viestintäteknologian arkipäiväistyminen ja teknisen osaamisen lisääntyminen tuovat mukanaan uusia mahdollisuuksia. Teknologinen osaaminen ei kuitenkaan yksin riitä. Mediakasvatuksen tavoitteena on myös kulttuurinen ja sivistyksellinen medialukutaito, joka sisältää ymmärrystä, taitoja, kokemusta ja kriittistä kykyä arvioida ympäröivää mediakulttuuria. Mediakasvatus on keino, jonka avulla yksilöitä voidaan tukea aktiiviksi oman elämänsä toimijoiksi yhteiskunnassa. (Pekkala 2016, 11.)

Mediakasvatusta voidaan myös määritellä negatioiden kautta kuvaamalla mitä se ei ole. Mediakasvatuksessa ei ole kyse yksipuolisesta pelottelusta, moralisoinnista tai kielteisestä, tiukasta ohjauksesta. Mediakasvatus ei ole tekniikkakeskeistä tai välinepainotteista. Se ei myöskään ole irrallinen osa muusta kasvatuksesta. (Merilampi 2014, 127–129.)

Varhaiskasvatuksessa mediakasvatusta voidaan tarkastella neljästä näkökulmasta, jotka ovat: taidekasvatuksellisesti painottuva, ilmaisullinen ja median tuottamiseen sisältyvä näkökulma, teknologiakasvatuksellinen, tietotekniikkaa hyödyntävä näkökulma, yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen näkökulma, joka painottaa median taustojen sekä sen sisältöjen ja niiden vaikuttavuuden analysointia sekä suojelullinen näkökulma, jossa painottuu lasten varjelemiseen median haitallisilta vaikutuksilta. Näkökulmat auttavat jäsentämään mediakasvatusta. Käytännön varhaiskasvatustyössä olisi kuitenkin hyvä, että näkökulmat olisivat läsnä toisiinsa lomittuneena pedagogisessa suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. (Sintonen 2019, 87.)

6.1 Mediakasvatus varhaiskasvatuksen perusteissa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 45) velvoittaa kasvattajia toteuttamaan mediakasvatusta osana kokonaisvaltaista kasvatusta. Tavoitteena on kehittää lasten medialukutaitoa ja edistää laaja-alaista osaamista mediakulttuurissa. Mediakasvatus on osa oppimisen aluetta Minä ja meidän yhteisömmme. Mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen mahdollisuuksia aktiiviseen toimimiseen ja itsensä ilmaisuun lapsen omassa yhteisössä. Lapsen kanssa tutustutaan erilaisiin medioihin ja niiden tuottamista kokeillaan leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Lapsen kanssa pohditaan lapsen elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta. Myös kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä harjoitellaan. Lasta ohjataan vastuulliseen median käyttöön. Mediassa esiintyviä teemoja käsitellään lapsen kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.

Monilukutaidolla tarkoitetaan kykyä tulkita ja tuottaa erilaisia viestejä. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitykseen ja siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja, kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito tai medialukutaito. Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat keskeisiä perustaitoja, joita tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Varhaiskasvatuksen perusteet ohjaavat lapset ja kasvattajat tieto- ja viestintäteknologian roolin tutkimisen ja havainnoimisen äärelle. Lasten kanssa myös tutustutaan erilaisiin mediaväliseisiin monipuolinen ja turvallinen käyttö huomioiden. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään monipuolisesti. Lapsille tarjotaan mahdollisuus sisältöjen tuottamiseen yhdessä muiden kanssa. Tämä tukee lasten lukutaitoa, luovan ajattelun kehitystä ja kykyä toimia yhdessä. (Opetushallitus 2018, 26.)

Varhaiskasvatuksen perusteet ei velvoita kasvattajia käyttämään tiettyjä välineitä tai käymään läpi tiettyjä sisältöjä. Mediakasvatusta voidaan toteuttaa hyvin monilla eri tavoilla kunkin ryhmän tarpeet ja vahvuudet huomioiden. Keskeistä on käsitellä mediassa esiintyviä teemojen lasten kanssa. Tätä toimintaa tukee lapsiryhmän havainnointi ja lasten kanssa keskustelu. (Mertala & Salomaa 2017, 21.)

6.2 Kasvattajan rooli mediakasvatuksessa

Koska kasvatustyötä tehdään mediakulttuurissa, jokainen lasten kanssa työskentelevä on myös mediakasvattaja. Yksittäinen valinta kasvatustilanteessa, kuten se, puhuuko aikuinen kiinnostuneesti vai vähättelevästi lapselle tämän suosikkielokuvasta, on mediakasvatuksellinen teko. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2020.) Media ja mediakulttuuri voidaan ymmärtää kasvatuksen voimavarana. Kasvattajien tulee olla tietoisia sekä median tarjoamista mahdollisuuksista että mediaan liittyvistä asioista, joilta hänen tulee suojella pientä lasta. Kasvattajat kohtaavat työssään uusia haasteita. Oma lapsuus median parissa on ollut hyvin erilainen kuin tämän päivän lapsilla. Mediateknologia ja -muodot kehittyvät ja muuttuvat. Uusia mediasisältöjä tulee markkinoille nopeasti. Kasvattajien on jatkuvasti hankittava ja saatava ajankohtaista tietoa lasten mediakasvatuksesta. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 6.)

Kaikki varhaiskasvattajat eivät välttämättä näe mediakasvatuksen olevan keskeinen osa-alue työssään. Osa kasvattajista myös kokee mediakasvatusosaamisensa heikoksi. (Koivula ja Mustasalo 2017.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) kuitenkin velvoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten tarkastelemaan omaa suhtautumistaan mediakasvatukseen sekä tarvittaessa kehittämään omaa osaamistaan. Mediakasvattajan eettiset periaatteet haastavat kasvattajia myös vaalimaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä hyödyntämään, tulkitsemaan, tutkimaan ja analysoimaan mediaa kriittisesti. Kasvattajan tulee myös tunnistaa medioihin liittyviä haasteita. Mediakasvattajan tulee rohkaista lapsia omaan maailmaisuun ja luoda edellytyksiä lasten osallisuudelle sekä vaikuttamiselle. (Mediakasvatusseura 2018.)

7 VARHAISKASVATUKSEN JA KOTIEN MEDIAKASVATUSYHTEISTYÖ

Mediakasvatus on vanhempien ja varhaiskasvattajien yhteinen tehtävä. Tavoitteena on yhteinen sitoutuminen lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. (Opetushallitus 2018, 34.)

Mediakasvatus tuo kotien ja varhaiskasvatuksen kasvatusyhteistyöhön sekä mahdollisuuksia että haasteita. Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa painopiste on mediataitojen harjoittelemisessa, kun taas kotien tehtävänä on lapsen mediankäytön tunteminen ja ohjaamiseen sekä lapsen kanssa yhdessä toimiminen. Varhaiskasvattajien ja vanhempien keskustelu lapsen mediankäytöstä ja tiedon jakaminen tukee mediakasvatuksen vaikuttavuutta. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 29.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten mediakasvatuksen tehtäviksi on määritelty seuraavia asioita:

- kotien mediakasvatustyön tukeminen keskustelemalla huoltajien ja lasten kanssa mediasta
- mediakasvatukseen ja mediavanhemmuuteen liittyvää tiedon tarjoaminen perheille
- lasten mediankäyttöä koskevien asioiden esille tuominen päivittäisten keskustelujen ja lapsikohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen yhteydessä
- yhteisön tarjoaminen, jotta mediankäyttötottumusten pohtiminen ja sopivien toimintatapojen miettiminen yhdessä olisi mahdollista. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 29.)

Kasvatusyhteistyössä ollaan etenemässä asiantuntijalähtöisestä työskentelytavasta kohti perhelähtöistä yhteistyötä. Tässä työskentelytavassa vanhemmat nähdään lastensa asiantuntijoina. Lapsen myönteisen kasvun nähdään liittyvän yhteen perheen hyvinvoinnin kanssa. Yhteistyössä keskitytään perheen vahvuuksiin ja tuetaan perheen päätöksentekoa. Perheen arvoja ja erilaisuutta kunnioitetaan. Kommunikoinnissa pyritään avoimuuteen ja tasavertaisuuteen. (Rantala & Uotinen 2018, 127–128.)

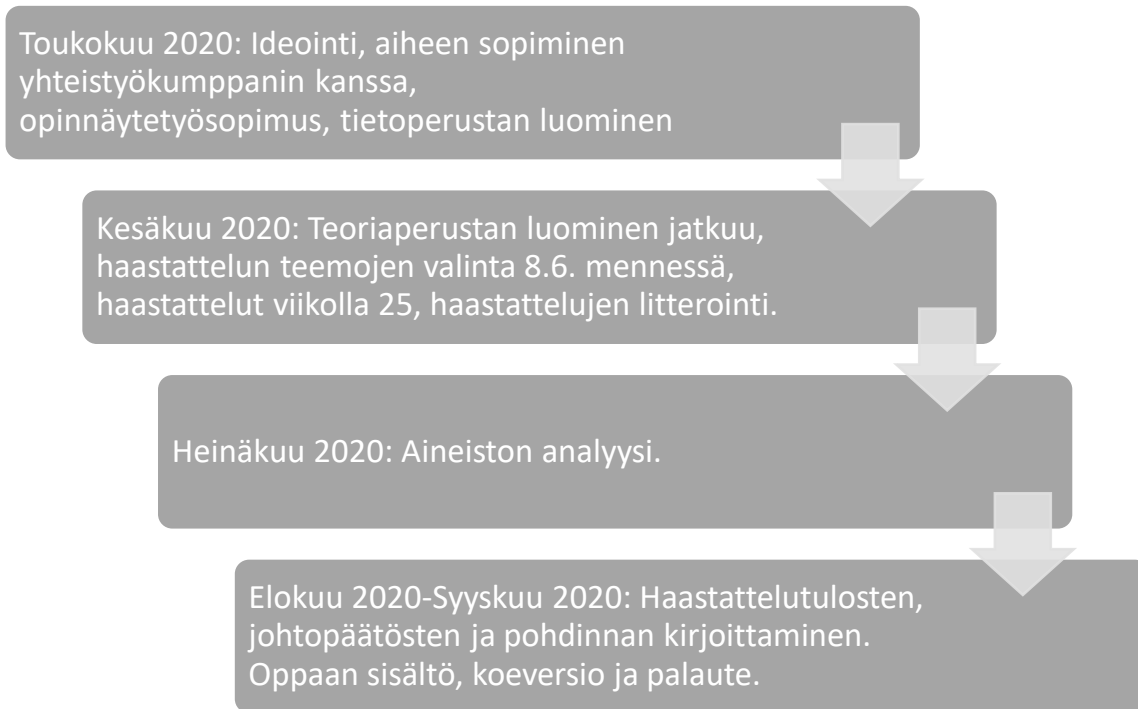
8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Opinnäytetyöni tavoite oli mediakasvatusyhteistyön tukeminen Haapajärven varhaiskasvatuksessa. Keivään 2020 aikana keskustelin yhteistyöpäiväkotien johtajan kanssa mediakasvatusyhteistyön haasteista. Keskustelujen pohjalta syntyi linjaus opinnäytetyön tarkoituksesta. Tarkoitukseksi muodostui selvittää, millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä mediakasvatusyhteistyössä ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi siinä olla. Lisäksi päätettiin selvittää varhaiskasvattajan näkökulmasta, millaisia kokemuksia mediankäyttö tuo lasten arkeen. Tämän lisäksi päätettiin luoda selvitystyön pohjalta vanhemmille jaettava mediankäytön opas, jonka tehtävänä on tukea mediakasvatusyhteistyötä jakamalla tietoa, herättämällä keskustelua ja tarjoamalla vanhemmille osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatusyhteistyössä.

Opinnäytetyöni tilaaja oli Haapajärven Kaupunki. Yhteistyökumppaneina olivat Haapajärvellä sijaitsevat Päiväkoti Satakieli sekä Päiväkoti Kartano. Haastatteluajankohtana Satakielessä oli kaksi 3–5-vuotiaiden ryhmää, yksi 5-vuotiaiden ryhmä ja kaksi 1–3-vuotiaiden ryhmää. Yhteensä päiväkodissa on noin 90 lasta. Päiväkoti Kartano on 0–6-vuotiaille lapsille suunnattu vuorohoitopäiväkoti, jossa järjestetään tarvittaessa ympärivuorokautista hoitoa. Kartanossa toimii yksi 0–3-vuotiaiden ryhmä sekä yksi yli 3-vuotiaiden ryhmä, jossa on myös vuorohoitoa tarvitsevia koululaisia. Esiopetus on Haapajärvellä järjestetty luokkamutoisesti koulujen yhteyteen. Yhteistyöpäiväkodit eivät siis tarjoa esiopetusta. (Haapajärven Kaupunki 2020.) Päiväkoti Satakieli on ollut yksi Varhis-hankkeen kehittämispäiväkodeista ja siellä on kehitetty varhaista mediakasvatusta vuodesta 2007 alkaen (Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2012).

Esitin tutkimussuunnitelman yhteistyöpäiväkotien johtajalle kesäkuussa 2020. Tutkimusluvan (LIITE 1) saatuaani suunnittelimme yhdessä johtajan kanssa haastattelun ajankohdan. Haastatteluun osallistumiseen tarjottiin mahdollisuutta niille varhaiskasvatuksen opettajille, jotka eivät olleet valittuna ajankohdalla kesälomalla. Näimme tärkeäksi saada osallistujia eri ikäisten lasten ryhmistä ja molemmista yhteistyöpäiväkodeista.

Opinnäytetyöni eteni seuraavan kuvion mukaisesti.

KUVIO 1. Opinnäytetyön aikataulu

8.1 Aiempia tutkimuksia

Mediakasvatusta käsitteleviä opinnäytetöitä on tehty viime vuosina useita. Näissä opinnäytetöissä näkökulmana on kuitenkin ollut mediakasvatus päiväkodeissa. Varhaiskasvatuksen ja kotien yhteistä mediakasvatusyhteistyötä kartoittavia opinnäytetöitä en ole löytänyt. Median roolia lasten elämässä ja leikeissä sen sijaan on selvitetty.

Kaapu ja Kuokkanen (2019) ovat selvittäneet opinnäytetyössään varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia median roolista varhaiskasvatusikäisten lasten elämässä. Tarkastelun alla on ollut mediankäytön näkyminen lasten vuorovaikutuksessa, käytöksessä ja leikissä. Lisäksi on selvitetty varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä siitä, miten vanhemmat voisivat suojata lapsiaan median haittavaikutuksilta ja ohjata lapsia oikeanlaiseen mediankäyttöön. Opinnäytetyön tutkimushaastattelun tuloksista kävi ilmi, että mediankäyttö kuului lasten jokapäiväiseen elämään. Mediasisällöt näkyivät lasten puheissa, käytöksessä ja leikeissä. Median nähtiin rikastuttavan lasten leikkejä, mutta sen koettiin aiheuttavan myös ag-

gressiivista käytöstä ja leikkimaailman kapeutumista. Median nähtiin tarjoavan oppimisen mahdollisuuksia lapsille. Mediankäytön koettiin olevan erilaista eri perheissä. Huoltajat keskustelivat päiväkodin henkilökunnan kanssa peleihin liittyvistä ongelmista ja lapsen altistumisesta haitalliselle mediasisällölle esimerkiksi vanhemman sisaruksen seurassa. Keskustelu ei kuitenkaan ollut runsasta. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lasten mediankäytöstä. Ikärajojen ja ruutuajan noudattamista pidettiin myös tärkeänä. Tämän lisäksi haastateltavat kokivat, että vanhempien tulisi opettaa lapsille mediakriittisyyttä.

Matintupa, Mielityinen ja Ulvinen (2015) selvittivät opinnäytetyössään huoltajien ja päiväkotien henkilökunnan näkemyksiä median vaikutuksista lasten leikkiin. Lisäksi kartoitettiin, millaisia mediavälineitä lapset käyttivät. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että lapset käyttivät medialaitteita lähes päivittäin. Suosituin medialaite oli televisio. Median koettiin näkyvän lasten leikeissä monin eri tavoin. Mediavaikutteita voitiin havaita leikin juonessa, rooleissa, tunteissa ja kielessä. Poikien leikeissä mediavaikutteisuus oli selvemmin havaittavissa kuin tyttöjen leikeissä, mutta nähtiin mahdollisena, että se johtui leikkien fyysisyydestä ja toiminnallisuudesta. Median koettiin tuovan leikkeihin jonkin verran aggressiivisuutta. Median nähtiin myös köyhdyttävän lasten mielikuvitusta ja rajoittavan leikkiä. Toisaalta koettiin, että media voi myös lisätä luovuutta leikissä. Mediankäytön nähtiin vähentävän lasten leikkiaikaa.

8.2 Opinnäytetyön menetelmävalinnat

Kerron tässä luvussa opinnäytetyöni menetelmävalinnoista. Luvussa käsitellään opinnäytetyön lähestymistapaa, tutkimusmenetelmää sekä aineiston hankintaa ja analyysia. Lisäksi pohdin opinnäytetyön eettisyyttä sekä luotettavuutta.

8.2.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen lähestymistapa

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen tavoitteita ovat tutkittavan ilmiön kuvaaminen, syvällinen ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Kiinnostuksen kohteena ovat ihmisten kokemukset. (Kananen 2014, 18–19.) Valitsin laadullisen lähestymistavan, koska tavoitteeni ei ollut pyrkiä yleistyksiin, vaan selvittää mediakasvatusyhteistyöhön liittyviä kokemuksia Haapajärven varhaiskasvatuksessa. Laadullisen lähestymistavan käyttö oli perusteltua myös

siksi, että Kanasen (2014, 19) mukaan sen avulla voidaan tutkia prosesseja, joihin määrällisen lähestymistavan keinoin on vaikea pureutua. Laadullisen lähestymistavan avulla voidaan saavuttaa uusia tapoja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä.

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan keinoja ja kokonaisuuksia, joiden kautta lähestytään tutkimuksen aihetta sekä pyritään saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiin. Erilaiset menetelmät pyrkivät tekemään tutkimuksen tekemisestä helpompaa. (Puusa & Juuti 2020, 9.) Opinnäytetyöni ohjaavana menetelmänä on tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Toikon & Rantasen (2009) mukaan menetelmässä yhdistyvät konkreettinen kehittämistoiminta ja tutkimuksellinen lähestymistapa. Menetelmässä edetään tutkimuksellisesta kysymyksen asettelusta kohti konkreettista kehittämistoimintaa. Prosessin vaihteita ovat perustelu, organisointi, toteutus, levittäminen ja arviointi. (Toikko & Rantanen 2009, 58–63.)

8.2.2 Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmä

Tiedonkeruumenetelmänä oli teemahaastattelu, joka toteutettiin ryhmähaastatteluna. Teemahaastattelussa käsitellään tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet tai teemat. Teemojen käsittelyjärjestys ei ole merkityksellinen. Tavoitteena on, että haastateltava antaa oman kuvauksensa kaikista teemoista. (Vilka 2015, 124.) Tutkimus toteutettiin ryhmähaastatteluna. Päädyin tähän ratkaisuun, koska ryhmähaastattelu soveltuu hyvin yhteisön käsitysten tutkimiseen. (Vilka 2014, 135).

Suunnitelmani oli haastatella viittä varhaiskasvatuksen opettajaa. Lomajärjestelyjen takia haastatteluun osallistui kuitenkin lopulta neljä henkilöä. Vilkan (2014, 135) mukaan haastateltavien valinnassa on keskeistä pitää mielessä, mitä ollaan tutkimassa. Haastateltavan oma kokemus tai asiantuntijuus on tärkeä valinnan kriteeri. Haastatteluun osallistuneet henkilöt ovat päteviä varhaiskasvatuksen opettajia, joilla on omakohtaista kokemusta varhaiskasvatustyöstä. Haastatteluun osallistui opettajia kummastakin yhteistyöpäiväkodista. Haastateltavista kaksi työskenteli alle kolmevuotiaiden ryhmässä ja kaksi yli kolmevuotiaiden ryhmässä.

Lähetin haastateltaville saatekirjeen ja teemahaastattelun rungon viikko ennen haastattelua. (LIITE 2) Haastateltavat olivat ilmaisseet suostumuksensa haastatteluun jo aiemmin, mutta halusin vielä selventää, mistä tutkimuksessa on kyse ja mihin tietoja käytetään. Tämän lisäksi halusin vielä muistuttaa osallistujia haastattelun vapaaehtoisuudesta. Vilka (2014, 191) toteaa, että haastateltavilla on oikeus tietää,

mihin tutkimustuloksia käytetään ja mitä tarkoitusta hänen antamansa tiedot palvelevat. Tuomen ja Sarajärven (2018, 88) mukaan etukäteen valittujen teemojen tulisi perustua tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn. Näin ollen valitsemani teemat nojaavat opinnäytetyöni tietoperustaan. Etukäteen lähetetty haastattelun runko antoi haastateltaville mahdollisuuden pohtia haastattelun teemoja etukäteen. Taustatietona halusin selvittää, minkä ikäisten lasten kanssa haastateltavat työskentelevät. Päädyin tähän ratkaisuun siksi, että eri ikäisillä lapsilla mediankäyttötavat ovat erilaisia.

Haastattelu toteutettiin toisessa yhteistyöpäiväkodeista. Nauhoitin haastattelun, jotta pystyin keskittymään paremmin haastattelutilanteeseen. Haastattelijan tehtävä on huolehtia siitä, että keskustelijat pysyvät valituissa teemoissa (Vilka 2014, 126). Halusin kuitenkin välttää liian tiukkaa keskustelun ohjaamista, jotta tietoa saataisiin monipuolisesti ja mahdollisuus yllättävien asioiden esille tuloon säilyisi. Ajoittain esitin tarkentavia kysymyksiä ja ohjasin keskustelua pysymään aiheessa. Haastattelu ei edennyt tarkassa järjestyksessä ja keskustelu liikkui vapaasti eri teemojen välillä. Teemahaastattelun tuleekin edetä haastateltavan ehdoilla (Kananen 2014, 76). Vilkan (2014, 126) mukaan ryhmähaastattelussa on keskeistä huolehtia siitä, että kaikki pääsevät osallistumaan keskusteluun ja että kukaan yksittäinen henkilö ei dominoi liikaa haastattelua. Haastattelijan tehtävänä on siis tukea ryhmän keskinäistä yhdenvertaista dialogia. Mielestäni kaikki haastatteluun osallistuneet saivat tuotua hyvin omia näkökantojaan esille. Keskustelua käytiin toisia kuuntelevassa hengessä, eikä minun tarvinnut jakaa puheenvuoroja.

8.2.3 Haastattelun emansipatorisuus haastateltavien näkökulmasta

Yksi laadullisen tutkimuksen tehtävistä on olla emansipatorinen. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastatteluun osallistujat eivät ole vain tiedon hankkimisen välineitä. Tutkimukseen osallistumisella tulisi olla myönteinen vaikutus osallistujien toiminta- ja ajatustapoihin koskien tutkittavaa asiaa tutkimuksen jälkeen. Osallistujien ymmärrys tutkittavasta asiasta tulisi myös lisääntyä. Emansipatorisuus yhtenä haastattelun tavoitteista edistää keskusteluun osallistumista ja näin ollen sillä on positiivinen vaikutus haastattelun avulla saatuun aineistoon. Tutkimushaastatteluun osallistuminen voi tarjota mahdollisuuden aitoon oivaltamiseen ja kuulluksi tulemiseen. (Vilka 2014, 125–126.) Haastattelun yhteydessä osallistujat toivat esille, että he kokivat tutkimukseen osallistumisen hyödylliseksi. Osallistuminen oli saanut heidät pohtimaan mediakasvatuksen ja mediakasvatusyhteistyön mahdollisuuksia ja haasteita.

8.2.4 Opinnäytetyön aineiston käsittely ja analysointi

Laadullisen aineiston analyysin tavoitteena on muodostaa aineistosta kokonaisuus, jonka avulla on mahdollista muodostaa perusteltu tulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysi on yksi käytetyimmistä metodeista laadullisen aineiston tarkastelussa, koska se soveltuu käytettäväksi monenlaiseen laadulliseen tutkimukseen. Sisällönanalyysi voidaan nähdä yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena viitekehyksenä. (Puusa 2020, 148.)

Aloitin aineiston käsittelyn litteroinnilla. Litteroinnilla tarkoitetaan erilaisten tallenteiden kirjoittamista tekstimuotoon. Teemahaastattelun aineisto kirjoitetaan mahdollisimman sanatarkasti. Litterointia voidaan kuitenkin tehdä eri tarkkuuksilla, kuten sanatarkasti tai yleiskielelle muutettuna. (Kananen 2014, 102.) Litteroin haastattelun sanatarkasti. Jätin pois ainoastaan äännähdykset. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 47 sivua.

Litteroinnin jälkeen luin aineiston useita kertoja läpi. Tämän jälkeen lähdin pelkistämään tutkimusaineistoa. Vilkan (2015, 164) mukaan pelkistämällä tarkoitetaan tutkimusongelman kannalta epäoleellisen informaation karsimista säilyttäen kuitenkin tärkeä informaatio. Pelkistämisen jälkeen luokittelin teemoittain tutkimuskysymyksiin vastaavia asioita. Luokittelulla tarkoitetaan samaa tarkoittavien käsitteiden ja asioiden yhdistämistä. (Kananen 2014, 113). Tämän jälkeen ryhmittelin tiivistetyn aineiston uudestaan. Analysointivaiheessa tarkastelin aineistoa peilaten sitä opinnäytetyöni tietoperustaan ja aiempiin tutkimuksiin. Liitteessä 4 avaan analyysivaihetta esimerkkitaulukoiden avulla.

8.2.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadulliselle tutkimukselle ei ole yksiselitteistä luotettavuuden arviointikriteeristöä. Yleisinä luotettavuuskriteereinä voidaan kuitenkin pitää vahvistettavuutta, arvioitavuutta, tulkinnan ristiriidattomuutta, luotattavuutta sekä saturaatiota. (Kananen 2014, 145, 151.) Jotta tutkimusta voidaan pitää luotettavana, tulee tutkimusta tehdessä kiinnittää huomiota työn suunnitelmallisuuteen ja laadun valvontaan. Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, laadullisen tutkimuksen perustana on tutkijan oma arviointi ja näyttö. (Kananen 2014, 145–146) Tutkijan tulee kuvata tutkimuksensa jokainen vaihe, mukaan lukien mahdolliset virhearviot. On tärkeää, että tutkija tuntee tutkimusta ohjaavat säännöt. (Puusa & Juuti 2020, 175, 177.)

Opinnäytetyön raporttia kirjoittaessani olen pyrkinyt avaamaan prosessin kaikki vaiheet ja perustelemaan niihin liittyvät valintani. Valintoja tehdessäni olen nojannut teoriatietoon. Itsereflektio opinnäytetyöprosessissani on erityisen tärkeää, koska molemmat yhteistyöpäiväkodit ovat minulle entuudestaan tuttuja. Minulla oli opinnäytetyöprosessin aloittaessani omakohtaiseen kokemukseen perustuvaa esiymmärrystä mediakasvatusyhteistyöstä Haapajärvellä. Tämän vuoksi olen kokenut tarvetta tarkastella kriittisesti omaa toimintaani erityisesti aineiston käsittelyn osalta. Jotta esiymmärrykseni vaikuttaisi aineiston tulkintaan mahdollisimman vähän, kävin aineiston useita kertoja läpi kuuntelemalla haastattelusta tehdyn nauhoitteen ja lukemalla läpi litteroinnin. Olen parhaani mukaan pyrkinyt esittämään tulokset sellaisina, kuin ne aineistosta kävivät ilmi. Toisaalta Aaltio ja Puusa (2020, 181) tuovat esille, että esiymmärryksestä voi olla myös hyötyä. Haastattelua voi olla helpompi rakentaa, jos ”organisaation kieli” ja konteksti ovat haastattelijalle entuudestaan tuttuja. Haastattelu toteutettiin toisessa yhteistyöpäiväkohteista. Saimme käyttöömmme rauhallisen työskentelytilan, jossa haastattelu oli mahdollista toteuttaa ilman häiriötekijöitä.

Haastattelutulokset kuvaavat Haapajärvisten varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia, eikä niitä sellaisenaan voi yleistää. Tulokset ovat kuitenkin monelta osaa linjassa opinnäytetyöni tietoperustan ja aiempien tutkimusten kanssa. Mielestäni on mahdollista, että haastatteluun osallistuneille tuntematon haastattelija olisi voinut saada joiltakin osin erilaisia tuloksia. On mielestäni epäselvää, olenko osannut haastattelutilanteessa pyytää riittävästi tarkennusta seikkoihin, jotka näyttäytyvät työyhteisön sisällä itsestään selviltä.

8.2.6 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkija on noudattanut eettisiä periaatteita kaikissa tutkimuksen vaiheissa (Puusa & Juuti 2020, 175). Tutkimuksen eettisyys tulee huomioida jo aiheen valinnassa. Hyvää tieteellistä käytäntöä loukkaa esimerkiksi puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin, tutkimustulosten tai käytettyjen menetelmien harhaanjohtava tai huolimaton raportointi sekä samojen tulosten julkaiseminen näennäisesti uusina. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 151.) Tutkimuksessa käytettyjen menetelmien ja analyysitapojen tulisi pystyä toimimaan minkä tahansa laadukkaan tutkimuksen ohjenuorina. Tutkimuksesta ei saa aiheutua haittaa siinä mukana olleille tai siihen liittyville tahoille. (Puusa & Juuti 2020, 175.)

Ennen haastattelua kerroin osallistujille haastattelusta ja sen tarkoituksesta. Toin myös esille, että haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistumisen keskeyttäminen oli sallittua milloin tahansa. Myös haastattelun nauhoittamisesta ja nauhoitteen hävittämisestä olin kertonut etukäteen. Kerroin myös, että haastatteluun osallistuneita ei voida tunnistaa opinnäytetyöstäni. Anonymiteetin suojelemiseksi päätin jättää suorat lainaukset pois raportista, sillä mielestäni on olemassa riski, että osallistujat tunnistetaan yksilöllisestä ilmaisutavasta. Opinnäytetyötä varten on hankittu asianmukaiset luvat. Haastatteluaineistoa on säilytetty tietokoneella salasanan takana. Lainatessani toisten tekstiä olen käyttänyt asianmukaisia lähdemerkintöjä.

9 OPINNÄYTETYÖN HAASTATTELUN TULOKSET

Haastattelun tuloksissa tuon esille ne aineistosta nousevat asiat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää, millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä mediakasvatusyhteistyössä ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi siinä olla. Lisäksi selvitettiin varhaiskasvattajan näkökulmasta, millaisia kokemuksia mediankäyttö tuo lasten arkeen. Päätin olla käyttämättä suoria lainauksia aineistosta, koska mielestäni on mahdollista, että tähän haastatteluun osallistuneita henkilöitä voidaan tunnistaa yksilöllisestä ilmaisutavasta.

9.1 Mediankäytön näkyminen lasten arjessa

Haastatteluun osallistuneet varhaiskasvatuksen opettajat kokivat, että media on osa lasten jokapäiväistä elämää ja mediankäyttö näkyy hyvin vahvasti lasten arjessa. Lasten nähtiin kasvavan erilaisten älylaitteitten ja median ympäröimänä ja älylaitteiden käytön koettiin olevan heille luontevaa. Lasten nähtiin omaksuvan vanhempien ja sisarusten mediankäyttötottumukset, joista muotoutuu lapsen mediankäytön malli.

Päiväkodin arjessa mediavaikutteet näkyvät kaiken ikäisten lasten leikeissä, puheissa, lauluissa ja pukeutumisessa. Lapsille suunnatun mainonnan vaikutusten koettiin näkyvän leikeissä etenkin joulun alla. Lasten on usein helpompi motivoitua ohjattuun toimintaan, jos siinä on hyödynnetty mediasta tuttuja hahmoja. Lasten kanssa on helppo hyödyntää oppimista edistäviä sovelluksia ja pelejä. Lapset oppivat käyttämään digitaalisia laitteita nopeasti ja ovat hyvin motivoituneita niiden käyttöön. Osalla lapsista saattaa kuitenkin esiintyä jumiutumista varhaiskasvatuksessa käytettyihin opettavaisiin peleihin. Joillakin lapsilla ajatukset pyörivät hyvin voimakkaasti mediasisällöissä. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että lapsi saattaa haluta vain mediasisältöihin liittyviä leikkejä tai värityskuvia. Haastateltavat kokivat, että mediankäyttö näkyy selkeämmin poikien toiminnassa. Tyttöjen medialähtöistä toimintaa on vaikeampi tunnistaa, koska siihen liittyy vähemmän taistelupelejä tai muita vauhdikkaita pelejä tai ohjelmia. Perinteisen median, kuten kirjojen käyttö on päiväkodissa edelleen erittäin suositua ja toivottua.

Mediankäytön koettiin vaikuttavan lasten kaverisuhteisiin. Lapset saattavat arvottaa kavereita mediankäytön tai mediasisältöihin liittyvien vaatteiden tai tavaroiden perusteella. Oikeanlainen mediahahmo lapsen paidassa voi nostaa lapsen statusta vertaisryhmässä. Myös tiettyjen pelien pelaaminen saattaa aiheuttaa ihailua muissa lapsissa. Haastateltavat kokivat, että osalla lapsista esiintyy vaikeutta kiinnittyä leikkeihin, joissa on aineksia mediamaailmasta, koska he eivät ymmärrä leikkien sisältöä. Pelaamattomuus saattaa siis vaikeuttaa joihinkin leikkeihin sisälle pääsemistä. Toisaalta koettiin, osalla lapsista on vaikeuksia kiinnittyä leikkeihin, joiden sisältö nousee tavallisesta arjesta. Tähän voi olla syynä esimerkiksi se, että lapsi ei seuraa ruoanlaittoa tai osallistu siihen, vaan pelaa aina tabletilla vanhemman laittaessa ruokaa. Tällaisessa tilanteessa lapsen mediankäyttö kapeuttaa lapsen kokemusmaailmaa ja vaikuttaa haitallisesti lapsen leikkitaitoihin.

Aineistosta nousi esiin, että mediankäytön nähtiin vaikuttavan lasten tunne-elämään. Etenkin osalla pienimmistä lapsilla saattaa esiintyä vaikeuksia erottaa tosi ja mediassa oleva fiktio. Tämä saattaa aiheuttaa pelkotiloja. Osalla lapsista esiintyy mediasisältöihin liittyviä pelkoja päivälepohehkyissä. Pelkoja todettiin esiintyvän myös päiväkotien vanhimmilla lapsilla. Pelaamisen koettiin aiheuttavan osalle lapsista levottomuutta tai väsymystä käytöstä. Tämän taustalla nähtiin olevan riittämätön lepo tai lapsen kehitystasolle sopimaton peli, jonka käytön lopettaminen tai rajaaminen usein rauhoittaa lasta.

9.2 Vanhempien kanssa tehtävässä mediakasvatusyhteistyössä esiin nousevat teemat

Keskeiseksi teemaksi muodostui varhaiskasvatustoiminnan läpinäkyvyys. Haastateltavat toivat esille, että mediankäyttöä päiväkodissa tulisi pystyä perustelemaan ja avaamaan vanhemmille. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että vanhemmilla on mahdollisuus hahmottaa mediankäyttöön liittyvän toiminnan suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus. Toiminnan läpinäkyvyyden kannalta koettiin tärkeäksi, että vanhemmille välittyy etukäteen riittävästi tietoa erilaisten mediaesitysten kuten konserttien tai elokuvaesitysten sisällöistä, jotta vanhemmat voivat päättää lastensa osallistumisesta niihin. Varhaiskasvatustoiminnan läpinäkyvyyden edistämisen keinoina nähtiin päivittäiset keskustelut ja sosiaalinen media.

Kuvausluvut oli toinen esiin nouseva teema. Aineistosta kävi ilmi, että yhteistyöpäiväkotien henkilöstö haluaisi kehittää mediakasvatusta ja siihen liittyvää sisällön tuottamista yhdessä lasten kanssa. Haastateltavat kuitenkin kokivat, että joissakin ryhmissä on suhteellisen paljon lapsia, joita ei saa kuvata. Tämän koettiin vaikeuttavan mediasisältöjen luomista. Varhaiskasvatuksen arjessa koettiin olevan usein tilanteita, joissa toimintaa ei voida kuvata, koska osaa lapsista ei haluta rajata toiminnan ulkopuolelle. Tämän koettiin vaikeuttavan myös pedagogista dokumentointia. Haastateltavat kertoivat ymmärtävänsä, että kaikki vanhemmat eivät halua lastensa olevan esillä. Koettiin kuitenkin olevan mahdollista, että vanhemmille ei ole riittävästi avattu kuvien ja kuvaamisen käyttötarkoitusta. Aineistosta kävi myös ilmi, että vanhemmat eivät aina olleet tietoisia asettamastaan kuvauskiellosta. Oman lapsen puuttuminen kuvista on voinut ihmetyttää vanhempia.

Osalla varhaiskasvatusikäisistä lapsista on jo oma puhelin. Aineistosta nousi esille, että lapsen oman puhelimen käyttö päiväkodissa oli yksi ajoittain esiin nouseva teema. Vanhempien ja lasten kanssa on sovittu yhteisiä sääntöjä oman puhelimen käytöstä päiväkodissa.

Perheiden erilaiset mediankäyttötavat nousivat esille yhtenä teemana. Haastateltavat kokivat, että osa vanhemmista on hyvin kiinnostuneita lastensa mediankäytöstä ja he käyttävät mediaa yhdessä lastensa kanssa. On tavallista, että vanhemmat rajoittavat lastensa digitaalisten mediavälineiden parissa viettämää aikaa, kuten pelaamista. Monissa perheissä on käytössä ennalta sovitut pelipäivät tai peliajat. Toisaalta haastateltavien vaikutelma oli se, että varhaiskasvatuksen piirissä on lapsia, joiden digitaalisen mediankäyttöön suhtauduttiin kotona välinpitämättömämmin. Kaikissa perheissä lasten digitaalisten mediavälineiden käyttöä ei valvota, mikä saattaa altistaa lapsen haitallisille mediasisällöille. Osa lapsista vaikuttaa viettävän digitaalisten mediavälineiden parissa hyvin pitkiä aikoja. Haastateltavat nostivat esille myös sen, että vanhempien omat digitaalisten mediavälineiden käyttötavat vaihtelevat eri perheissä.

Vanhempien tuen tarve oli yksi esiin nousseista teemoista. Osa vanhemmista on ilmaissut tarvitsevänsä tukea lasten median käytön ohjaamisessa. Lapsen median käytön rajaaminen voi aiheuttaa lapsessa hyvin negatiivisen tunnereaktion, mikä on osalle vanhemmista vaikea kestää. Haasteelliseksi koettiin myös mediasisältöjen ikärajojen noudattaminen perheissä, joissa on vanhempia sisaruksia. Yhtenä esiin nousevana huolenaiheena vanhemmilla oli ”multitaskaaminen” lasten mediankäytössä. Osa lapsista kokee

tarvetta seurata kahta medialaitetta yhtä aikaa. Vanhempia mietityttää myös lasten käytöksen levottomuus. Tämän on huomattu usein olevan kytköksissä medialaitteella pelaamiseen ja lapsen kehitystasolle soveltumattomaan sisältöön. Usein tilanne on saatu haltuun rajoittamalla pelaamista. Aineistosta kävi myös ilmi, että lasten väsymys ja riittävä levon määrä nousivat usein esiin vanhempien kanssa käytävissä päivittäisissä keskusteluissa. Osa vanhemmista kokee vaikeana rajoittaa digitaalisen median käyttöä ennen nukkumaanmenoa, mikä vaikeuttaa lapsen nukahtamista. Haastattelussa tuli myös ilmi, että osa lapsista onnistuu salaamaan älylaitteiden käytön vanhemmiltaan iltaisin.

9.3 Vanhempien mahdollisuudet yhteistyöhön osallistumisessa

Aineistosta nousi esille, että päiväkotitoiminta voisi toimia yhteisönä, jossa vanhemmat voivat yhdessä toisten vanhempien ja päiväkotien henkilöstön kanssa keskustella mediankäytöstä ja halutessaan sopia mediankäytön yhteisöllisistä säännöistä. Tämä olisi tärkeää siksi, että perheiden erilaisten mediankäytön sääntöjen on huomattu jossain määrin haittaavan lasten vertaissuhteita. Osa vanhemmista epäroi päästää lastaan vierailulle perheisiin, joissa esimerkiksi pelaamiseen liittyvät säännöt ovat hyvin sallivia. Vanhemmat tapaavat päiväkotien henkilöstöä päivittäin, mutta ryhmän lasten vanhempiin heillä ei aina ole kontaktia.

Haastateltavat kokivat, että sopivan mediakasvatuksen tarjoamiseksi olisi ensisijaisen tärkeää saada tietoa lapsesta hänen vanhemmiltaan. Vaikka henkilöstö havainnoi lapsia jatkuvasti, on silti haastavaa tietää, millainen mediasisältö sopii kullekin lapselle. Koettiin, että toisinaan hyvin turvallisen oloiset, kasvatusammattilaisten suunnittelemat sisällöt saattavat olla liian jännittäviä osalle lapsista. Haastateltavat toivat esille, että vanhemmat ovat lastensa asiantuntijoita. Heidän tietämyksensä avulla voidaan parhaiten välttää liian voimakkaiden tunnekokemusten tarjoaminen.

Yhtenä tiedonvälityksen keinona nähtiin digitaalinen kasvunkansio, joka ei ole käytössä yhteistyöpäiväkodeissa. Haastateltavat toivat esille, että digitaalinen kasvunkansio edistäisi varhaiskasvatustoiminnan läpinäkyvyyttä ja vanhempien sitä täydyttäessä, se lisäisi varhaiskasvatushenkilöstön ymmärrystä lapsen maailmasta. Digitaalinen kasvunkansio jakoi kuitenkin mielipiteitä. Perinteisen paperisen kasvunkansion kokoaminen koettiin myös hyväksi ja toimivaksi ratkaisuksi. Osa haastateltavista oli tottunut

käyttämään pikaviestinpalveluita kuvien ja videoiden välittämiseen vanhemmille. Tällä koettiin saavutettavan samanlaisia hyötyjä kuin digitaalisella kasvunkansiolla. Myös osa vanhimmista saattoi lähettää varhaiskasvatushenkilöstölle materiaalia lapsesta pikaviestimen kautta. Lapsista saatavan tiedon lisäksi haastateltavat olivat halukkaita kuulemaan vanhempien toiveita ja ideoita mediakasvatukseen ja kasvatussyhteistyöhön liittyen.

Yksi haastateltavista toi esille, että digitalisaation kehittyessä muutoksessa mukana pysyminen on haastavaa sekä vanhemmille että päiväkotien henkilöstölle. Koettiin, että ulkopuolisten asiantuntijoiden, kuten mediakasvattajien tai kirjaston edustajien vierailut vanhempainilloissa voisivat tukea vanhempia ja päiväkodin henkilöstöä yhteisessä mediakasvatustyössä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Aineistosta kävi ilmi, että Haapajärven varhaiskasvatushenkilöstöllä on halu kehittää päiväkodeissa toteutettavaa mediakasvatusta. Keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että mediakasvatuksen kehittämisen edellytyksenä on toimiva mediakasvatusyhteistyö huoltajien kanssa. Suojelullisesta näkökulmasta katsottuna huoltajien rooli on keskeinen. Vanhempi lapsensa asiantuntijana pystyy parhaiten välittämään varhaiskasvatushenkilöstölle tietoa siitä, millaiset mediasisällöt ovat lapsen kehityksen kannalta turvallisia. Mediakasvatuksen suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden avaaminen huoltajille lisää toiminnan avoimuutta ja synnyttää luottamusta varhaiskasvatustoimintaan. Mediaesityksistä, kuten elokuvista ja konserteista olisi tärkeää saada etukäteen tietoa, jotta huoltajat voivat päättää lastensa osallistumisesta niihin. On hyvä huomata, että tunnustukselliset syyt tai lapsen herkkyys eivät voi olla varhaiskasvatuksen laatua määrittäviä tekijöitä. On aiheellista varmistaa, että tasalaatuista varhaiskasvatusta järjestetään myös niille, jotka eivät näihin esityksiin osallistu. Mediakasvatuksen kehittämisessä myös kuvausluvilla on oma roolinsa, sillä ne vaikuttavat siihen, millaisia mediaesityksiä päiväkodeissa voidaan luoda. Haastateltavat toivat esille, että huoltajille tulisi avata kuvaamisen tarkoitusta. Tämän lisäksi voisi olla myös hyvä pohtia, tarkistetaanko kuvauslupa-asioita vanhemmilta riittävän usein. Olisi myös hyvä selvittää, onko päiväkodeissa selkeät käytännöt kuvien tallentamisen, säilyttämisen ja poistamisen suhteen. Kuvien ottamisesta päättävät kuitenkin lapsen huoltajat ja heidän päätöksiään tulee kunnioittaa.

Aineistosta kävi ilmi, että perheissä on hyvin erilaisia mediankäyttötottumuksia. Valkonen (2018, 21.) on tuonut esille, että perheen merkitys lapsen mediasuhteen muodostumisessa on keskeinen. Myös haastateltavat kokivat asian olevan näin. Lasten nähtiin omaksuvan perheen mediankäyttötottumukset, jotka olivat eri perheissä hyvin erilaisia. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tehtävänä on tukea kotien mediakasvatustyötä keskustelemalla huoltajien ja lasten kanssa mediasta. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 29.) Kaapun ja Kuokkasen (2019) opinnäytetyön tutkimustuloksissa on havaittavissa samanlaisia keskustelun aiheita kuin omassa tutkimuksessani. Näitä ovat esimerkiksi pelaamiseen liittyvät ongelmat ja mediankäytön valvonta perheissä, joissa on vanhempia sisaruksia.

Päivittäisten keskustelujen lisäksi media-asioita voitaisiin ottaa esiin lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekemisen yhteydessä. Media-asioista keskustelu vaatii henkilöstöltä avointa ja kiireetöntä huoltajien kohtaamista sekä kykyä kuunnella. Jotta ratkaisuja voidaan miettiä yhdessä vanhempien kanssa, henkilöstön tulee olla selvillä erilaisista mediaan liittyvistä ilmiöistä. On hyvä muistaa,

että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) velvoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia tarkastelemaan omaa suhtautumistaan mediakasvatukseen sekä tarvittaessa kehittämään omaa osaamistaan.

Haastateltavat näkivät huoltajilla olevan monenlaisia osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatustyöryhmissä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 34) mukaisesti huoltajilta tulee olla mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Haastateltavat toivatkin esille, että he olivat halukkaita kuulemaan huoltajien ideoita ja toiveita.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten mediakasvatuksen tehtäväksi on määritelty yhteisön tarjoaminen, jotta mediankäyttötottumusten pohtiminen ja sopivien toimintatapojen miettiminen yhdessä olisi mahdollista. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 29.) Tämä osallistumisen näkökulma tuli selvästi esille aiheesta. Media-asioista keskusteleminen ja mahdollisuus yhteisten sääntöjen sopimiseen nähtiin hyvin tärkeänä vanhempien osallistumisen muotona. On hyvä pohtia, miten vanhempien verkostoitumista voitaisiin käytännön tasolla edistää. Fyysisten tapaamisten, kuten kahvihetkien tai vanhempainiltojen järjestäminen ei koronatilanteesta johtuen ole tällä hetkellä mahdollista. Yhtenä mahdollisuutena voitaisiin nähdä verkostoituminen sosiaalisen median kautta. Ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntäminen on myös tällä hetkellä pois suljettua. Asiantuntijoita voitaisiin kuitenkin hyödyntää jatkossa koronatilanteen rauhoituttua.

Mediankäytön nähtiin tuovan monenlaisia kokemuksia lasten arkeen. Tältä osin opinnäytetyön tuloksissa on yhteneväisyyttä Kaapun ja Kuokkasen (2019) sekä Matintuvan, Mielityisen ja Ulvisen (2015) opinnäytetöiden tulosten kanssa. Mediankäyttö on osa lapsen arkea ja se näkyy lapsen elämässä puheissa, leikeissä, käytöksessä ja tunne-elämässä. Mediankäytön nähtiin myös tuovan oppimisen mahdollisuuksia lapselle. Yhteneväisyyttä oli myös havainnoissa leikin kapeutumisesta joidenkin lasten kohdalla. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstö tunnistaa leikin tukemisen merkityksen näiden lasten kehitykselle. Matintupa, Mielityinen ja Ulvinen (2015) toivat esille poikien medialähtöisten leikkien voimakkaamman näkymisen päiväkodissa. Tämän nähtiin johtuvan leikkien fyysisyydestä ja toiminnallisuudesta. Sama ilmiö kävi ilmi myös oman opinnäytetyöni tuloksista. Huomionarvoista on, että Suonisen (2013, 60) mukaan poikien digitaalisten pelien pelaaminen alkaa aikaisemmin kuin tyttöjen, mikä voi osaltaan selittää ilmiötä. Toisin kuin Kaapun ja Kuokkasen (2019) sekä Matintuvan, Mielityisen ja Ulvisen (2015) tutkimuksissa, omassa tutkimuksessani mediankäyttöä ei yhdistetty aggressiiviseen käytökseen. Mediankäytön ei myöskään nähty kiihdyttävän lasten mielikuvitusta.

11 OPPAAN TYÖSTÄMINEN

Olimme sopineet opinnäytetyön tilaajan kanssa, että osana opinnäytetyötä suunnittelen vanhemmille jaettavan mediankäytön oppaan. Oppaan tehtävänä on tukea mediakasvatusyhteistyötä jakamalla tietoa, herättämällä keskustelua ja tarjoamalla vanhemmille osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatusyhteistyössä. Mediankäytön oppaita on saatavilla runsaasti. Haapajärven varhaiskasvatuksen tarpeiden näkökulmasta valmiit oppaat ovat kuitenkin usein varsin pitkiä tai ne eivät käsittele osaa niistä teemoista, jotka ovat Haapajärvellä ajankohtaisia. Tämän vuoksi koimme räätälöidyn oppaan työstämisen tarpeelliseksi.

Ryhdyin suunnittelemaan oppaan sisältöä tutkimushaastattelussa esille tulleiden asioiden sekä opinnäytetyöni tietoperustan pohjalta. Sisältöä suunnitellessani huomasin nopeasti, että tärkeää asiaa oli hyvin paljon ja tämän vuoksi oppaasta muodostuisi helposti hyvin pitkä. Keskustelimme tilanteesta yhteistyöpäiväkotien johtajan kanssa ja päätimme, että opas tulisi rajata hyvin lyhyeksi ja selkeäksi, jotta sitä olisi helppo jakaa päiväkodin käyttämien sähköisten kanavien kautta. Tiivis esitysasua on tärkeää myös siksi, että opas tulee helpommin luettua, jos siihen ei tarvitse syventyä pitkäksi aikaa. Kävin tutkimusaineiston ja tietoperustan läpi useita kertoja, ja kokosin keskeisimmät seikat listaksi. Oppaaseen valikoituivat seuraavat aiheet:

- Yhteiskunnan medioituminen ja lapsen kasvu mediamaailmassa
- Vanhempien oman mediasuhteen haasteet
- Lapsen medialukutaidon kehittymisen tukeminen
- Vanhemman läsnäolo ja kiinnostus lapsen mediankäyttöä kohtaan
- Vanhemman oma esimerkki mediankäytössä
- Mediakasvatuksen suojelullinen näkökulma
- Vanhempien haasteet lasten mediankäytön rajaamisessa
- Mediankäytön vaikutus lapsen levon määrään

Näiden lisäksi halusimme vielä lisätä oppaaseen joitakin linkkejä perheiden kokeiltavaksi.

Halusin tehdä oppaan ulkoasusta visuaalisesti houkuttelevan, jotta mahdollisimman moni vanhempi lukisi sen. Kokeiltuani erilaisia vaihtoehtoja päädyin tekemään oppaan Word-tiedostona. Koska minulla ei ole tietämystä visuaalisesta suunnittelusta, päädyin käyttämään valmista pohjaa. Suunnittelussa panostin selkeyteen ja helppolukuisuuteen. Tekstiä oppaassa on vain vähän, mutta keskeisimmät asiat tulevat siinä esille. Suurikokoisen otsikon tarkoitus on herättää lukijan huomio.

Saatuani oppaan valmiiksi lähetin sen yhteistyöpäiväkotien johtajalle. Oppaaseen ei haluttu muutoksia, vaan se päätettiin ottaa käyttöön sellaisenaan. Oppaan jakamisen tavoiksi valikoituvat päiväkotien Facebook-sivut, Päikky-sovellus, digitaaliset infotaulut ja ryhmiin jaettavat tulosteet. Opas on yksi askel kotien ja varhaiskasvatuksen mediakasvatusyhteistyön vahvistamisessa. Samantyyppistä työskentelytapaa voidaan jatkossa hyödyntää yhteistyöpäiväkodeissa. Opas on tämän opinnäytetyön liitteissä (LIITE 4).

12 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTIA

Mediakasvatus on aiheena ajankohtainen ja media on nyky-yhteiskunnassa keskeisessä roolissa. Media-maailma muuttuu ja kehittyy nopeassa tahdissa ja on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa pysytään mukana muutoksessa ja kyetään toteuttamaan lasten etua edistävää kasvatusyhteistyötä. Huomionarvoista on, että mediakasvatus on laajasti esillä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) ja se velvoittaa päiväkotia toteuttamaan mediakasvatusta. Mediakasvatuksen tutkimuksellinen kehittäminen -hankkeen selvityksestä käy ilmi, että mediakasvatuksen tutkimus ja tutkimuksellinen toiminta on lisääntynyt merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana. Median nopea kehittyminen asettaa kuitenkin haasteita mediakasvatuksen tutkimukselle; tutkimustieto on nopeasti vanhenevaa. (Vilmilä 2019, 15, 20.) Vilkan mukaan ammattikorkeakoulun tutkimustyön tulisi olla käytännönläheistä, työelämälähtöistä ja ajankohtaista (Vilka 2005, 12). Mielestäni opinnäytetyöni aiheen valinta on linjassa näiden vaatimusten kanssa.

Tietoperustan rakentaminen ja rajaaminen oli yksi haastavimpia osuuksia opinnäytetyöprosessissani. Tähän vaikutti se, että tietämykseni mediakasvatuksesta oli hyvin vähäinen opinnäytetyötä aloittaessani. Lisäksi oma lapsuuteni median parissa on ollut hyvin erilainen kuin tämän päivän lapsilla. Jouduin myös jatkuvasti tarkastelemaan oman esiymmärrykseni vaikutusta tietoperustan muodostumiseen. Molemmat yhteistyöpäiväkodit olivat minulle entuudestaan tuttuja ja tämän vuoksi minulla oli työkokemuksen kautta tullutta ”hiljaista tietoa” mediakasvatusyhteistyöstä näissä päiväkodeissa.

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, joka toteutettiin ryhmässä. Tämä osoittautui hyvin toimivaksi tavaksi kerätä tietoa. Uskon, että yksilöhaastattelut olisivat antaneet suppeammat tulokset. Ryhmähaastattelu mahdollisti erilaisten näkökulmien esiintulon ja edisti emansipatorisuutta. Neljä haastateltavaa oli mielestäni sopiva määrä osallistujia. Suuremmassa joukossa kaikkien ääntä ei välttämättä olisi saatu kuuluviin. Kuten tietoperustan rakentamisessa, myös haastattelutilanteessa ja aineiston käsittelyssä olen joutunut pohtimaan esiymmärrykseni vaikutusta työskentelyyni. Olen parhaani mukaan pyrkinyt puolueettomuuteen. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 160) kuitenkin toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tausta jossain määrin vaikuttaa hänen tekemäänsä tulkintaan tiedonantajan kertomuksesta.

Opinnäytetyöni tavoite oli tukea mediakasvatusyhteistyötä Päiväkoti Satakielessä ja Päiväkoti Kartanossa. Tarkoitus oli selvittää, millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä mediakas-

vatusyhteistyössä ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi siinä olla. Lisäksi selvitettiin varhaiskasvattajan näkökulmasta, millaisia kokemuksia mediankäyttö tuo lasten arkeen. Vaikka olen jossain määrin kyseenalaistanut opinnäytetyöni luotettavuutta, koen, että toimeksiantajan tavoitteet täyttyivät. Opinnäytetyöni toi näkyväksi asioita, joita haluttiin selvittää. Tämä helpottaa varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä yhteistyöpäiväkodeissa. Mediakasvatusyhteistyön mahdollisuudet huoltajien näkökulmasta, olisi hyvä jatkotutkimusaihe. Olisi myös mielenkiintoista kartoittaa, onko opinnäytetyölläni ollut vaikutusta mediakasvatusyhteistyön käytänteisiin yhteistyöpäiväkodeissa. Kehittämistyönä voitaisiin luoda puheeksi ottoa tukevia työkaluja, kuten lomakkeita, joiden avulla median roolia perheen arjessa olisi mahdollista pohtia.

Opinnäytetyön tulosten pohjalta luotiin vanhemmille jaettava mediankäytön opas, jonka tehtävänä on tukea mediakasvatusyhteistyötä jakamalla tietoa, herättämällä keskustelua ja tarjoamalla vanhemmille osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatusyhteistyössä. Oppaan rooli jäi pienemmäksi kuin olin opinnäytetyötä aloittaessani suunnitellut. Se on kuitenkin toimeksiantajan toiveiden mukainen. Opasta on helppo jakaa eri kanavien kautta ja sen lukeminen ei vaadi runsaasti aikaa tai paneutumista.

Ammattikorkeakoululain mukaan yhtenä tutkimuksen tavoitteista on yksilön ammatillinen kasvu (Ammattikorkeakoululaki 932/2014). Näen opinnäytetyön merkityksen omalle ammatilliselle kehitykselleni huomattavana. Koen, että opinnäytetyön tekeminen on auttanut minua ymmärtämään laajemmin mediakasvatuksen ja mediakasvatusyhteistyön ulottuvuuksia. Olen myös herännyt huomaamaan entistä tarkemmin omia asenteitani mediaa kohtaan sekä niiden vaikutusta työhöni varhaiskasvattajana. Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt itsereflektiotaitoja.

Sosionomin yhdeksi erityisosaamisen alueeksi varhaiskasvatuksessa on määritelty työyhteisön ammatillinen kehittäminen ja lapsen oppimista ja hyvinvointia edistävä yhteisen ymmärryksen rakentaminen (Talentia 2020). On hienoa, että opinnäytetyön tekeminen on avannut minulle mahdollisuuden olla mukana tällaisessa työssä. Sosionomin vastuualueisiin varhaiskasvatuksessa kuuluu myös perheiden verkostoitumisen edistäminen (Talentia 2020). Opinnäytetyön tekeminen on selkeyttänyt tämän vastuualueen tärkeyttä sujuvan mediakasvatusyhteistyön onnistumiseksi. Yhteisten mediapelisääntöjen luominen on tänä päivänä tärkeää ja sosionomin osaamista voitaisiin siinä hyödyntää. Sosionomin kompetensseihin kuuluu myös hyvinvoinnin suoja- ja riskitekijöiden tunnistaminen sekä kyky soveltaa ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmia (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016). Opinnäytetyöprosessi on auttanut minua hahmottamaan mediaan liittyviä suoja- ja riskitekijöitä

lapsen elämässä. Ennaltaehkäisevässä työssä varhaiskasvatuksessa toteutettava mediakasvatus sekä mediakasvatussyhteistyö ovat keskeisessä roolissa.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.). 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. 181.
- Ammattikorkeakoululaki. 14.11.2014/932. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>. Viitattu 16.11.2018.
- Chaudron, S. 2015. Young Children (0-8) and Digital Technology. A qualitative exploratory study across seven countries. PDF-dokumentti. Saatavissa: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/ToddlersAndTablets/RelevantPublications/Young-Children-\(0-8\)-and-Digital-Technology.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/ToddlersAndTablets/RelevantPublications/Young-Children-(0-8)-and-Digital-Technology.pdf). Viitattu 18.5.2020.
- Haapajärven kaupunki. 2020. Varhaiskasvatus. Saatavissa: <https://www.haapajarvi.fi/varhaiskasvatus>. Viitattu 22.5.2020.
- Helajärvi, H., Kokko, S. & Vasankari T. 2019. Älylaitteet ja fyysinen terveys: älylaitteista sekä haittaa että hyötyä. Teoksessa Kosola, S., Moisala, M. & Ruokoniemi, P (toim.). 2019. Lapset, nuoret ja älylaitteet. Taiten tasapainoon. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 109–111.
- Häkkinen, P. 2019. Älylaitteet oppimisen välineinä: teknologia voi tukea ajattelun kehittymistä ja vuorovaikutusta. Teoksessa Kosola, S., Moisala, M. & Ruokoniemi, P (toim.). 2019. Lapset, nuoret ja älylaitteet. Taiten tasapainoon. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 95.
- Irisvik, S. & Utriainen, J. 2017. Kuinka kasvattaa diginatiivi. Helsinki: S&S.
- Kaapu, J. & Kuokkanen, P. 2019. Mediankäytön vaikutukset ja lapsen suojeleminen median haitoilta: Opas varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille ja päiväkodin työntekijöille. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Opinnäyte. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019090918302>. Viitattu 23.5.2020.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy. Juvenes Print.
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2020. Mediapoluilla. Media + kasvatus. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mediapoluilla.fi/mediapoluilla/>. Viitattu 20.5.2020.
- Koivula, M. & Mustasalo, M. 2017. Varhaiskasvatuksen digiloikka ja muuttuva sukupolvijärjestys? Jännitteitä lastentarhanopettajien ja lasten kohtaamisissa digitaalisen teknologian äärellä. Kasvatus & Aika. 11, 37–50. Saatavissa: http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/a3_2809171653.pdf. Viitattu 18.5.2020.
- Mantere, E. & Raudaskoski, S. 2015. Kun matkapuhelin vie vanhemman huomion. Teoksessa Lahikainen, R., Mälkiä, T. & Repo, K (toim.). 2015. Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino, 226.
- Martsola, R. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.

- Mediakasvatusseura. 2016. Toim. E. Huhtanen. Lasten mediakasvatus pähkinänkuoressa. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/Lasten-mediamaailma-pahkinankuoressa-1.pdf>. Viitattu 21.5.2020.
- Matintupa, M., Mielityinen, M. & Ulvinen, H. 2015. Median vaikutus lasten leikkiin. Centria-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäyte. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/99641/Ulvinen_Henni.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 15.7.2020.
- Mediakasvatusseura. 2018. Mediakasvattajan eettiset periaatteet. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/mk_eettiset.pdf. Viitattu 22.5.2020.
- Mediataitokoulu. 2015. Mediakulttuuri. Www-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=321&Itemid=413&lang=fi. Viitattu 19.5.2020.
- Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Mertala, P. & Salomaa, S. 2017. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa Lastentarhanopettajaliitto. Nyt on pedagogiikan aika! Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu, 21-22. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>. Viitattu 19.5.2020.
- Mustonen, A. 2006. Mediasta se pienikin ponnistaa. Teoksessa H. Niinistö (toim.), A. Ruhala (toim.), A. Henriksson. & L. Pentikäinen. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 16.
- Mäntylä, T. 2018. Tunnista mainonta ostopolulla. Teoksessa M. Puska (toim.) Mediametkaa! Osa 10 - Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. 2018. Keuruu: PS-kustannus, 80-87.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. Viitattu 19.5.2019.
- Pekkala, L. Salomaa, S. & Spisák, S. 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf. Viitattu 20.5.2020.
- Perustuslaki. 11.6.1999/731. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 24.5.2020.
- Pesonen A. 2019. Älylaitteet ja uni: unitaitojen harjoittelulla tasapainoon. Teoksessa Kosola, S., Moisala, M. & Ruokoniemi, P (toim.). 2019. Lapset, nuoret ja älylaitteet. Taiten tasapainoon. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 43-53.
- Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. 2012. Päiväkoti Satakieli. Www-dokumentti. Saatavissa: www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/paattyneet-hankkeet/kehittamisyksikot/varhaiskasvatuksen-kehittamisyksikko/nivala-haapajarvi-karsamaki-reisjarvi/paivakoti-satakieli-1. Viitattu. 22.5.2020.
- Rantala, A. & Uotinen, S. 2018. Varhaiskasvattajan ja perheen yhteistyön merkitys. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala. (Toim.) Varhaiserityiskasvatus. 2018. Keuruu: PS-Kustannus.

- Repo, K. & Nätti, J. 2015. Lasten ja nuorten median käytön aikatrendit. Teoksessa Lahikainen, R., Mälkiä, T. & Repo, K (toim.). 2015. Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino, 104.
- Repo, K. & Nätti, J. 2015. Lapset ja nuoret yksin ja yhdessä median parissa. Teoksessa Lahikainen, R., Mälkiä, T. & Repo, K (toim.). 2015. Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino, 129.
- Saarikivi, K. & Martikainen S. 2019. Älylaitteet, tunteet, empatia ja vuorovaikutus. Teoksessa Kosola, S., Moisala, M. & Ruokoniemi, P (toim.). 2019. Lapset, nuoret ja älylaitteet. Taiten tasapainoon. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 35–39.
- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin — katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatukseen ja -sääntelyn käytäntöihin. Helsinki: Mediakasvatusseura. Saatavissa: <http://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>. Viitattu 22.5.2020.
- Sintonen, S. 2018. Mediakasvatus varhaisvuosina: mukaan dynaamiseen esittämisen virtaan? Teoksessa Willman, V (toim.). 2019. Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: UNIpress, 87.
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. 29.4.2016. Kuopio: AMK-verkosto. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.tamk.fi/documents/10181/809882/SOAMK+KOMPETENS-SIT_2016.pdf/a42b7145-638f-4779-84da-e38671ab405a. Viitattu 6.9.2020.
- Stakes & Opetusministeriö. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Mediamuffinssihanke. Helsinki: Stakes.
- Suoninen, A. Lasten mediabarometri 2013. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>. Viitattu 22.5.2020.
- Talentia. 2020. Sosionomin (AMK) erityisosaaminen ja vastuu varhaiskasvatuksessa. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/talentia/talention-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/sosionomin-erityisosaaminen-ja-vastuut-varhaiskasvatuksessa/>. Viitattu 6.9.2020.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 7.10.2020.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valkonen, S. 2018. Mediakulttuuriin kasvaminen. Teoksessa M. Puska (toim.) Mediametkaa! Osa 10 - Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. 2018. Keuruu: PS-kustannus, 21–26.
- Varhaiskasvatuslaki. 540/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 19.5.2020.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilmilä, F. 2019. Media + lapsi + kasvatus. Mediakasvatuksen tutkimuksellinen kehittäminen. Nuorisotutkimusseura. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/mediakasvatuksen_tutkimuksellinen_kehittaminen.pdf. Viitattu 23.5.2020.

YLE. Mediakompassi. Www-dokumentti. Saatavissa: http://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/7-luokkalaiset/mediataju/median_viestiopas/media.htm. Viitattu 24.5.2020.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 60/1991. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2#idp445718736. Viitattu 24.5.2020.

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Päiväkoti Satakieli

Vastuuhenkilö organisaatiossa Päiväkoti Kartano
Anu Ekman

Tutkimusluvan anoja(t) Anni Montañó

Osoite

Puhelin

Sähköpostiosoite

Tutkimuksen nimi Mediakasvatustyöskytin tuke-
minen Haapajärven varhaiskasvatuksessa

Tutkimuksen tarkoitus Selittää, mitkä teemat nousevat esiin kasvat-
yhteistyössä, mitä osallistumisen mahdollisuu-
sia vanhemmilla voisi olla, mediakäytön tuomat kokeemuk-

Tutkimuksen kohderyhmä Varhaiskasvatuksen opettajat arjessa

Aineiston keruun arvioitu ajankohta 15.-18.6.2020

Tutkimusmenetelmä Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 3, 6 20 20

Tutkimuksen ohjaaja Pirjo Forss-Pennanen

Lupa myönnetään

paikka Haapajärvi aika 4, 6 20 20

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus Anu Ekman

LIITTEET

- Tutkimussuunnitelma
 Kysely/haastattelulomake
 Muut liitteet, mitkä

Hyvä varhaiskasvatuksen opettaja

Olen Anni Montaño, sosionomiopiskelija Ylivieskan Centria-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä yhteistyössä Päiväkotikielen ja Päiväkotikielen kanssa. Opinnäytetyöni aihe on mediakasvatusyhteistyön tukeminen Haapajärven varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä mediakasvatusyhteistyössä ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi siinä olla. Lisäksi selvitetään varhaiskasvattajan näkökulmasta millaisia kokemuksia mediankäyttö tuo lasten arkeen. Osana opinnäytetyötä kokoan vanhemmille jaettavan mediankäytön oppaan, jonka tehtävänä on tukea mediakasvatusyhteistyötä jakamalla tietoa, herättämällä keskustelua ja tarjoamalla vanhemmille osallistumisen mahdollisuuksia mediakasvatusyhteistyössä.

Kerään aineistoa opinnäytetyötäni varten ryhmähaastattelulla, johon haastateltavat ovat alustavasti lupautuneet. Haastattelu toteutetaan Päiväkotikielen Satakielellä keskiviikkona 17.6.2020 klo 12. Haastattelu kestää noin tunnin. Osallistumalla haastatteluun tuot esille arvokasta tietoa mediakasvatusyhteistyön haasteista ja mahdollisuuksista Haapajärven varhaiskasvatuksessa.

Haastattelu nauhoitetaan. Litteroin haastattelussa syntyneen aineiston yhteenvedoa ja tarkastelua varten. Tämän jälkeen nauhoitukset tuhoaan. Aineistoa käytetään vain opinnäytetyöhön siten, että haastateltavia ei voi tunnistaa. Lähetän liitteenä haastattelurungon. Halutessasi voit pohtia teemoja jo etukäteen. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Mikäli haluat peruuttaa osallistumisesi, ilmoitathan siitä minulle.

Ystävällisin terveisin,

Anni Montaño

Teemahaastattelurunko

Taustatiedot

- Lapsiryhmän ikäjakauma

Haastattelussa käymme läpi seuraavia asioita:

1. Millaisia kokemuksia sinulla varhaiskasvattajana on median roolista lapsen elämässä? Näkökulmina voivat olla esimerkiksi:
  - Oppiminen
  - Tunne-elämä ja kokemukset
  - Asenteet ja arvot
  - Mainonta ja markkinointi
  - Yksityisyyden suoja
  - Terveys
2. Millaiset teemat nousevat esiin vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä mediakasvatuksen saralla?
  - Vanhemman kiinnostus lapsen median käyttöä kohtaan
  - Vanhemman omat mediataidot ja asenteet mediaa kohtaan
  - Vanhempien kokemat haasteet mediakasvatuksessa
  - Vanhempien suhtautuminen varhaiskasvatuksen mediakasvatusta kohtaan
  - Lapsen suojeleminen median haittavaikutuksilta
3. Millaisia osallistumisen mahdollisuuksia vanhemmilla voisi olla varhaiskasvatuksen ja kotien yhteisessä mediakasvatustyössä?

Koodaus

Raakateksti	Koodaus
Eikä ne aina ne ikärajatkaan, vaan mitä se sisältää. Mitä se kenellekin lapselle se sisältö. Jotaki voi pelottaa tai niinkö mietityttää joku asia enemmän ku toista.	Median vaikutus lapsen tunne-elämään
Niin siinäki vaikka aatellaan, että sen oli niinkö mediakasvattajat tehny ihan niinkö aatellaan tähän ikäryhmälle ja aateltu, että se on tosi hyvä juttu, mutta kuitenkin, et kuinka se lapselle onki pelottava.	Median vaikutus lapsen tunne-elämään
Että miten tavallaan isossa ryhmässä se osattais suunnata jokaiselle semmonen tietty oikeella lailla ja sitte saataisiin vanhempien näkemys siihen mukaan jotenki.	Lapsen tunteminen
Ja pelot, kyllähän ne siis huomaa varsinki nuissa lepparihetkillä, et sitte ku on pimeetä ja sit saattaaki siellä yhtäkkiä tulla niin, mielikuvitus lähtee. Siellä tuleeki isolla itku tavallaan ja sitte ku kysyy, no että mikä on. No eihän tuolta tuu jostain seinästä joku hahmo tai eihän tuolla sängyn alla oo nyt se.	Median vaikutus lapsen tunne-elämään

Luokittelu

Toden ja fiktion erottaminen Pelkotilat Levottomuus Vireystilan vaikutus tunteiden säätelyyn	Lapsen tunne-elämä
Havainnointi Vanhempien asiantuntemus	Lapsen tunteminen

Yhdistäminen (vanhempien mahdollisuudet yhteistyöhön osallistumisessa)

Lapsen tunne-elämä	Lapsen tunteminen	Haastateltavat kokivat, että sopivan mediakasvatuksen tarjoamiseksi olisi ensisijaisen tärkeää saada tietoa lapsesta hänen vanhemmiltaan. Vaikka henkilöstö havainnoi lapsia jatkuvasti, on silti haastavaa tietää, millainen mediasisältö sopii kullekin lapselle. Koettiin, että toisinaan hyvin turvallisen oloiset, kasvatusammattilaisten suunnittelemat sisällöt saattavat olla liian jännittäviä osalle lapsista. Haastateltavat toivat esille, että vanhemmat ovat lastensa asiantuntijoita. Heidän tietämyksensä avulla voidaan parhaiten välttää liian voimakkaiden tunnekokemusten tarjoaminen.
--------------------	-------------------	--

HEI DIGIAJAN VANHEMPI,

Media on osa jokapäiväistä elämäämme. Huolehditaan yhdessä, että lapset oppivat käyttämään mediaa vastuullisesti ja monipuolisesti. Lapsen medialukutaito kehittyy, kun mediasisältöjä tutkitaan ja niiden todennukaisuutta pohditaan yhdessä. Vanhemman ei tarvitse osata ja hallita kaikkea mediamaailmaan liittyvää. Tärkeintä on läsnäolo, kiinnostuksen osoittaminen ja oma esimerkki.

Aikuinen on vastuussa siitä, että lapsi ei altistu digitaalisen median haitoille. Ikärajat auttavat sopivan sisällön valinnassa. Jatkuva viriketulva voi kuormittaa lasta. Välillä on hyvä tylsistyä ja löytää sitä kautta uusia leikkejä ja kokemuksia. Hankalat tunteet ovat osa elämää. Vanhempien tehtävä on auttaa lasta sietämään tylsistymisen ja pettymyksen tunteita.

Ole kiinnostunut

Keskustele lapsen kanssa mediasta.

Ei määrää, vaan laatu

Rajattua ruutu-aikaa tärkeämpää on kiinnittää huomiota median sisältöön.

Sulje älylaitteet hyvissä ajoin ennen iltatoimia.

Tabletti ei ole lapsenvahti

Lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa. Kiinnitä huomiota omaan mediankäyttöösi.

Vältetään vaarat

Älä jätä lasta yksin median pariin. Huolehdi turva-asetuksista ja ikärajojen noudattamisesta.

KOKEILE!

Luontopuhua lapsille:
<https://www.luomus.fi/fi/lasten-luomus>

Ilmaisia verkkopelejä:
<https://www.oppijailo.fi/lapsille-nuorille/>